

**10 år med
språklagen**

LANDET RUNT:
HÄSSLEHOLM

**Inför WFD
i sommar**

Bättre med T-Meeting!

Hos kompisen

På landet

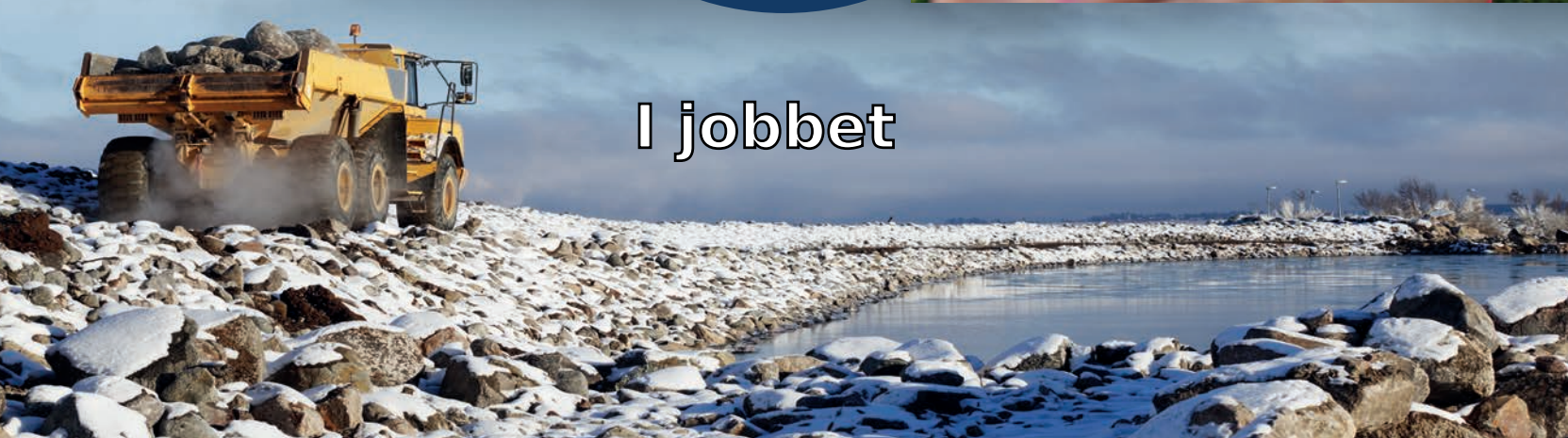
Semestern

Tillsammans

I jobbet

Därför T-Meeting!

Du behöver T-Meeting om du vill vara tillgänglig och behöver senaste tekniken. Det kan också vara för att din gamla bildtelefon / texttelefon inte fungerar längre, dina behov har förändrats eller för att du behöver bästa bild, hög kvalitet och bra support.

T-Meeting är hjälpmedel. Regionerna är skyldiga erbjuda de hjälpmedel som du behöver i vardagen. Hur det sker och vilka regler som finns beror på var du bor. Behöver du T-Meeting i arbetet? Kontakta Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen för ansökan.

Nu är sommaren här

Den 1 juli 2019 firar den svenska språklagen tioårsjubileum. Det svenska teckenspråket har i lagen en ställning motsvarande de nationella minoritetsspråken. Vad har det inneburit hittills? Hur kan det svenska teckenspråket fortsätta att stärkas? Kan det svenska teckenspråket i framtiden bli ett nationellt minoritetsspråk eller till och med ett av Sveriges huvudspråk just för att det är svenskt? Dövas Tidning har träffat Språkrådets språkvårdare, Tommy Lyxell, och Sveriges Dövas Riksförbunds ordförande, Åsa Henningsson, för intervju om saken. Läs mer på sidorna 4-5.

Tolkcentralen i Region Stockholm har utfärdat en ny riktlinje: högst en fritidstolkning per vecka för vuxna. Anledningen är att antalet tolkbeställningar har ökat markant. En av de personer som drabbats är Elias Tebibel som spelar fotboll i ett topplag för hörande. Hur ska han kunna göra fotbollskarriär när han bara får tolk en gång i veckan? Läs mer på sid. 8-9.

Nu är äntligen sommaren här. Dövas Tidning har besökt en av landets fritidsanläggningar för döva: Sjöstranden i Hässleholm. Hur går det för dem? Får de många gäster i sommar? DT har även hälsat på Dövas Förening i Hässleholm som en del i artikelserien Landet runt. Hur mår dövföreningen? Läs mer på sidorna 16-17.

Vecka 30 samlas tusentals döva från olika världsdelar i Paris. Det är då World Federation of the Deaf har sin generalförsamling och kongress. Givetvis kommer Dövas Tidning att finnas på plats. Vår ambition är att bjuda på en multimedial rapportering – webb-tv, artiklar och bilder – på både webbplatsen dovastidning.se och i nummer 4 av papperstidningen som är ute i september. Följ oss gärna då.

Vi vill önska er alla en riktigt skön sommar! Tack för att ni har följt oss under våren! Vi ses i höst!

NICLAS MARTINSSON
REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

innehåll

10 år med språklagen	4
Hur bra är nya Texttelefoni.se?	6
I korthet	7
Mindre fotbollstolkning för Elias	8
Tre personer slåss om att leda WFD	10
Ny biografi om Liisa Kauppinen	11
“Blixten” om sitt livs bästa jobb	12
4 frågor med Mindy Drapsa	13
Seriestripp	14
DT besöker Hässleholm	16
Sjöstranden – ett smultronställe	17
Norsk-svensk teckenspråksstudie	18
Förbundsnytt	20
Unga dövas zon	22
Seniornytt	24
Sarah Remgrens krönika	26

TIDSKRIFT FRÅN SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Nr 3/2019

Fredrik Schreiber gav ut det första numret av DT i Lund den 6 juni 1891 med skräddaren Ola Zommarin som förläggare.

Manusstopp: Utgivning:
Nr 4: 16/8 5/9
Nr 5: 4/10 24/10
Nr 6: 22/11 12/12

REDAKTION:
Dövas Tidning
Rissneleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg
redaktionen@dovastidning.se

Redaktör och ansvarig utgivare:
Niclas Martinsson
073-833 30 60 (sms)
niclas.martinsson@dovastidning.se
Layout: Niclas Martinsson & Linda Stål
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsbild: Niclas Martinsson
Form: Formligen.se

**PRENUMERATION/
UTEBLIVEN TIDNING:**
Kontakta
prenumeration@dovastidning.se
Prenumerationspris: 300 kr/år

Facebook: facebook.com/dovastidning
Twitter: @dovastidning

ANNONSER:
Kontakta
annons@dovastidning.se
070-241 53 75 eller 073-056 21 69

Vid föreningsannonsering,
kontakta redaktionen.

Upplaga: 5000 ex
Tryck: Maj 2019
Carlshamn Tryck & Media ab
ISSN 1402-1978

dovastidning.se

Personerna på bilden har inget med artikeln att göra. FOTO: TOMAS KOLD

10 år med språklagen – så har det gått

Den 1 juli 2019 firar språklagen 10 år. I lagen har det svenska teckenspråket en särställning. DT tar reda på vad lagen hittills har betytt för teckenspråket och hur språket kan bli ännu starkare framöver.

Den 20 maj 2009. En grupp förväntansfulla döva satt på riksdagens åhörarläktare. De jublade när riksdagen klubbade igenom den historiska språklagen. Nu fanns det svenska teckenspråket för första gången reglererat i lagen.

– Det här är lika stort som 1981 när riksdagen erkände teckenspråket som dövas första språk! Det råder inte längre någon tvekan om att teckenspråk är ett språk, sade SDR:s dåvarande ombudsman Ragnar Veer till DT. Han var en av dem som befann sig på läktaren.

Bredvid honom satt Suzanne Albihn, som var intressepolitisk sekreterare::

– Tidigare har vi inte haft någon lag att hänvisa till, men nu kan vi göra det. Vi kan peka på lagen och säga att samhället har ansvar för att vi ska få använda vårt första språk på olika områden, till exempel i vården.

I språklagen är svenskan huvudspråk och det samhällsbärande språket. Det svenska teckenspråket har i lagen en ställning motsvarande de fem nationella minoritetsspråken: finska, meänkieli, samiska, romska och jiddisch.

Vad gäller det svenska teckenspråket så står det i språklagen att det allmänna har ett särskilt ansvar att skydda och främja det. Vidare står det att den som är döv, hörselskadad eller som av andra skäl har behov av teckenspråk ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket.

Nu har tio år gått. Vad har språklagen hittills inneburit för det

svenska teckenspråket? DT frågar Tommy Lyxell. Han arbetar som språkvårdare i svenskt teckenspråk vid Språkrådet i Stockholm.

– Språklagen har satt det svenska teckenspråket på kartan och stärkt dess ställning.

Han kan se några positiva effekter av språklagen:

– Nu finns det ökad kunskap hos allmänheten om att det heter svenskt teckenspråk, inte bara teckenspråk. Indirekt är det underförstått att det svenska teckenspråket skiljer sig från andra länders teckenspråk, säger han och fortsätter:

– Det svenska teckenspråket har blivit mer synliggjort i och med att de flesta myndigheter känner till att det svenska teckenspråket är reglerat i språklagen. Ett exempel är att vi har gjort en kartläggning (2015) som visar att det finns mer information på teckenspråk på myndigheters webbplatser än 2010.

Språklagen är ”bara” en ramlag, vilket enligt Tommy Lyxell är en nackdel. En ramlag innehåller allmänna riktlinjer och mål, inte detaljer. Istället kan en ramlag preciseras i annan lagstiftning om den finns.

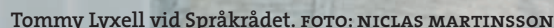
En lag som mer uttryckligen säger vilken rätt en person har till teckenspråk existerar ännu inte. Detta till skillnad från de fem nationella minoritetsspråken som även har en egen lag: ”Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk”. Därmed har minoriteter som talar finska, meänkieli, samiska, romska och jiddisch starkare rätt till sina språk på olika områden, till exempel förskola, äldreomsorg och vid myndighetskontakter.

Ett stort problem som Tommy Lyxell ser är på skolområdet för personer som talar svenskt teckenspråk.

För hörande elever som har minst en döv förälder är det ingen självklarhet att de får läsa teckenspråk som modersmål i skolan. En kommun kan nämligen säga nej till att ordna med

Ett glädjeämne är enligt Tommy Lyxell den reviderade läroplan för förskolan som träder i kraft i sommar. I läroplanen betonas och uppmärksammas svenskt teckenspråk för döva, hörselskadade barn och andra barn som har behov av det. Samma sak borde enligt honom gälla dem som går i grundskolan och gymnasiet.

Åsa Henningsson menar att SVT:s indelning är ett tydligt exempel på hur klivet samhället är i synen på teckenspråket: både ett språk och ett kommunikationsmedel för personer

– Det svenska teckenspråket är ju lika mycket svenskt som svenskan. Båda språken härstammar ju från europeiska språkfamiljer och har talats av generationer svenskar.

*DT skrev om riksdagens
beslut om språklagen i
nummer 4 2009.*

Nr 3/2019 5

Så bra var nya Texttelefoni.se

Förra året fick förmedlingstjänsten Texttelefoni.se en ny leverantör och en helt ny plattform. Användare blev missnöjda med den i början. De upplevde bland annat att en del förmedlare var för långsamma. I våras gjorde kommunikationsmyndigheten PTS, som är ansvarig för tjänsten, en granskning. DT sammanfattar den.

När förra leverantören, Eniro, hade hand om Texttelefoni.se klagade få på deras förmedlare.

När den nya leverantören, Samres, tog över upplevde många av DT:s läsare att de flesta förmedlare var alldeles för långsamma och inte alltid förstod vad som sades eller skrevs. Det fanns dock några förmedlare som var oväntat bra och snabba.

Många vittnade också om att det var frustrerande att inte i förväg kunna be en förmedlare att välja rätt knappval på en gång när de visste vilka alternativ förmedlaren skulle trycka på. På Eniros tid gick det bra att göra så.

En av förklaringarna till att nya Texttelefoni.se upplevdes som långsammare än gamla kunde vara att ingen av Eniros förmedlare följde med till Samres i samband med övertagandet. Istället var alla förmedlare nya.

PTS beslöt att göra en granskning av förmedlingstjänsten. En av anledningarna som de uppgav var just Dövas Tidnings skrivelser.

Granskningen, som blev klar i april, gick bland annat ut på att 34 av 35 förmedlare under sekretess observerades när de förmedlade samtal. Dessutom fick de göra skrivhastighetstest. 31 av 35 förmedlare fick också ta emot "mystery calls" (verkliga samtal i testsyfte).

Resultatet visade att 6 av 34 förmedlare inte klarade att skriva med en hastighet på minst 250 tecken i minuten inklusive mellanslag, i enlighet med den europeiska standarden för textförmedlingstjänster. Däremot kunde i princip alla förmedlare skriva korrekt.

Johan Lidman på PTS digitaliseringsavdelning uppger för DT

att de och Samres är eniga om att endast förmedlare som klarar kravet på minst 250 tecken per minut ska vara verksamma i tjänsten framöver.

Granskningen visade också att samtliga förmedlare skrev i realtid och i oförvanskad form, men inte alltid i realtid när det gällde talsvar. Här fanns det problem. Förmedlare hade ibland svårt att hinna med att förmedla talsvar och var därför tvungna att ringa om. Då kunde de skriva av talsvaret i sin helhet och sedan sända iväg det i ett enda stycke under samtalet.

Användare har, som DT tidigare rapporterat om, uttryckt önskemål att kunna be förmedlare att välja rätt knappval på en gång när de vet vad samtalet handlar om. Men enligt avtalet ska samtal förmedlas ordagrant.

PTS tänker dock presentera ett förslag för intresseorganisationerna senast 30 juni i år på hur autosvar och telefonköer kan hanteras smidigare och att "kringgå kravet" att förmedla ordagrant. En av intresseorganisationerna är SDR.

SDR:s intressepolitiska strateg, Lisa Åström, sitter i PTS brukarråd för förmedlingstjänsterna Texttelefoni.se och Bildtelefoni.net.

Om granskningen säger hon:

– Vi på SDR tycker att det är positivt att PTS har gjort en granskning. Förmedlingstjänsterna uppfyller en otroligt viktig funktion för döva då de är de enda alternativen som finns om man vill ha direktkommunikation med taltelefonanvändare på distans. Därför måste de hålla en god kvalitet.

Om att kunna be en förmedlare att välja rätt knappval på en gång svarar hon:

– Användare ska kunna förbereda förmedlare på vilka knappar som ska väljas innan den "riktiga förmedlingen" börjar. Om tolken på Bildtelefoni.net kan det, varför kan inte förmedlaren på Texttelefoni.se göra samma sak? På senaste brukarrådsmötet tog vi upp det med PTS. De visade förståelse för det och skulle komma med förslag.

TEXT: NICLAS MARTINSSON

FOTO: SPSM

Östervångsskolan har nu 102 elever – en stor ökning på 7 år

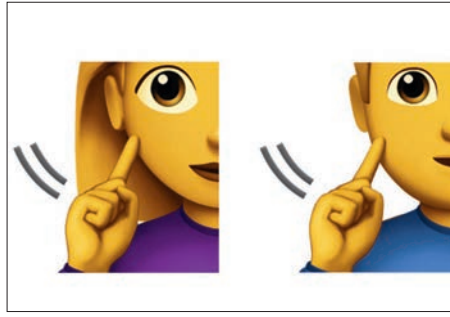
● I maj firade Östervångsskolan i Lund att de har 102 elever. Så många elever har de inte haft tidigare. Rektor Ann Holmström säger till DT att många orsaker till elevökningen finns. En av dem är att skolan arbetat aktivt för att vara känd av sin målgrupp och skapa goda nätverk med exempelvis hörsselförskolor, döv- och hörselenheter, och tjänstemän som möter döva och hörselskadade barn och deras föräldrar. En annan är att skolan har många nyanlända elever. Och så spelar de nya lokalerna in också. Nu delar skolan lokaler med kommunala Tunaskolan. När flytten planerades 2012 hade Östervångsskolan bara 55 elever i sina gamla lokaler.

Så var 2018 för SPSM:s skolor

● DT har gått igenom Specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM) årsredovisning 2018. Här är utvalda siffror: Myndighetens nio skolor, inklusive fem regionala specialskolor för döva och hörselskadade, hade 659 elever totalt förra året. Det var 9 elever fler än året innan. 44% av avgångseleverna från de regionala specialskolorna hade behörighet att söka till gymnasiet. Det var något färre än 2017. SPSM ansvarar också för att dela ut bidrag till de godkända anordnare som bedriver Teckenspråksutbildning för föräldrar (TUFF). Förra året läste 427 föräldrar teckenspråk, det var lite fler än året före. 62 procent av deltagarna var kvinnor.

Buller i skolan ger sämre minne

● Auris rapporterar att forskaren Jonas Brännström från Lunds universitet har kommit fram till att elever med ci eller hörapparat kommer ihåg mindre av de berättelser de får lyssna på än hörande barn i bullriga miljöer. Enligt honom är buller ett större problem i klassrum i dag än förut bland annat för att pedagogiken i skolorna har förändrats. "Klassrummen är inte 'katedrala' längre utan barnen jobbar ofta två och två eller i mindre grupper, vilket innebär att det blir mer kringljud", säger han till Auris. Hans uppmaning är att skolmiljöerna bör ses över för alla barns skull, men särskilt för barnen med hörselnedsättning.

59 nya emojijs släpps senare under året – en av dem är döv

● Nu finns en teckenspråksrelaterad emoji: I love you-handform. Snart tillkommer äntligen en emoji som visar det internationella tecknet för döv. Den ska finnas i tre versioner: man, kvinna och könsneutral, och i sex olika hudfärger. Döveemojijs kommer att släppas tillsammans med 58 andra nya emojijs. Allt som allt blir det hela 230 nya varianter om könstillhörighet och hudfärg ska räknas in. Ledordet är inkludering. Några av emojierna är på temat funktionsnedsättning, till exempel blindkäpp, hörapparat och ledarhund. Enligt Emojipedia beräknas Google lansera de nya emojierna i augusti, Apple i oktober och Facebook i november.

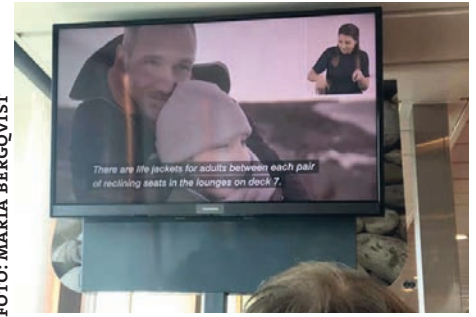
Lyckades slippa undan rånare

● Två gärningsmän blev i april dömda till tre års fängelse för i huvudsak rån och olaga frihetsberövande. Ett av de brott som de begick var att de försökte råna en döv man i februari i år, skriver Göteborgs-Posten. Det hela började med att de kom hem till honom. En hotfull situation uppstod. För att komma ur situationen plockade mannen upp sitt bankomatkort och pekade ut riktningen mot en närliggande bensinstation. Inne på bensinmacken skrev han "Snälla ring polis. Ni har bevis" på en lapp till butikspersonalen. Den anställda i kassan tryckte på överfallsarmet. Snart var polisen på plats och kunde gripa gärningsmännen.

Ny hörsselforskning i London

● Professor Anne Schilder vid University College London leder ett nytt forskningsprojekt. Det går ut på att undersöka om hårceller kan återskapas och i sin tur kan leda till att hörseln kan återställas. 40 personer med hörselnedsättning ingår i testgruppen, skriver Auris. Metoden är följande: medlet Regain ges som injektioner via trumhinnan. Förhoppningen är att hårceller då ska kunna återbildas. Senior professor Helge Rask-Andersen vid Uppsala universitet säger till Auris om forskningen: "Det kan ha effekt. Men man ska nog inte ha alltför stora förhoppningar ännu. Det är hörapparat och cochleaimplantat som gäller tills vidare".

FOTO: MARIA BERGQVIST

Säkerhetsinformation nu på teckenspråk på Gotlandsbåten

● Josefin Bark, bosatt på Gotland, anmälde Destination Gotland till Diskrimineringsombudsmannen (DO). Anledningen var att den nya säkerhetsfilmen till skillnad från den gamla inte var teckenspråkstolkad utan enbart textad. Den som ville se den på teckenspråk hänvisades till informationsdisken, vilket Josefin Bark ifrågasatte. Döva och hörselskadade resenärer betalar lika mycket som andra; varför skulle de inte få samma service, resonerade hon. DO valde att inte ta upp hennes anmälan, men Destination Gotland fixade slutligen en tolkruta i filmen som nu visas i alla salonger ombord. Många döva reser till Gotland, inte minst på sommaren.

Inte lika hett som miljöpolitik

● Lika Unikas ordförande, Mia Modig, och Funktionsrätt Sveriges ordförande, Elisabeth Wallenius skriver på dagenessamhalle.se att styrutredningen för funktionshinderpolitikens förslag är en upprepning av gamla och uttjänta arbetssätt. Betänkandet saknar också den skärpning av den politiska styrningen som behövs för att FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska kunna genomföras fullt ut. Nu satsar regeringen enligt ordförandena för lite på funktionshinderspolitik. Ordförandena menar att som jämförelse är regeringens engagemang större för jämställdhets-, miljö- och barnrättsfrågor.

Lindvall säljer sin restaurang

● Restaurang Fredrik Gourmé & Café drivs av paret Fredrik och Simone Lindvall i Örebro. Det brukar vara fullsatt vid lunchtiden och många kommer också förbi för att köpa matlåda. DT sände ett webb-tv-inslag om restaurangen för ett år sedan. Då hade de precis öppnat. Nu har företaget lagt ut en säljannons på sin lokal. Fredrik Lindvall bekräftar ryktet och förklarar beslutet: "Vi säljer vår lokal p.g.a. tidsbrist. Min fru pluggar i Stockholm på vardagar och jag har ett annat jobb samt är ensam hemma med barnen. Företaget är dock kvar. Vi har ett projekt på gång som fortfarande är hemligt. Därför tog vi beslutet att sälja vår restauranglokal".

Elias får bara tolk till sin fotboll en gång i veckan

Elias Tebibel spelar fotboll i ett av Stockholms topplag i division 4. Tidigare kunde han få tolk 3-4 gånger i veckan, eller mer, men det har nu minskats till en gång per vecka. Anledningen är att Tolkcentralen i Stockholm av ekonomiska skäl har infört en ny begränsning: högst en fritidstolkning per vecka för alla vuxna.

– Jag missar mycket av fotbollen, säger en jättebesviken Elias Tebibel.

Tolkcentralen i Region Stockholm gör något ovanligt, som inte skett tidigare. I slutet av april tog de fram en ny begränsning: högst en fritidstolkning per vecka för vuxna tolkanvändare. Anledningen är att antalet tolkbeställningar ökat med 6 procent under perioden januari-april i år jämfört med samma period ifjol och att pengarna inte ser ut att räcka året ut om alla tolkbeställningar fortsätter att beviljas.

Elias Tebibel är en av dem som nekas tolk till sina fritidsaktiviteter på grund av den nya begränsningen.

– Ett mejl som förändrade mitt liv, tecknar Elias som tränar tre gånger per vecka och spelar minst en match i veckan med fotbollsklubben Reymersholms IK, ett av topplagen i division 4.

Elias berättar att han, innan den nya regeln började gälla, har använt tolk på alla träningar och matcher. Han är ensam döv i laget och utan tolk missar han allt som sägs.

– Vi har som mål att avancera till division 3 och på den nivån räcker det inte med att bara titta på hur andra gör utan det är mycket detaljsnack om fotboll och taktik, förklarar Elias som är orolig över framtiden. Nu får han istället all information en gång per vecka när han har tolk.

Han är mycket besviken över den nya begränsningen och menar att det inte bara minskar hans möjligheter att integreras med hörande utan också hindrar honom från att synliggöra teckenspråk i samhället.

– Jag har många hörande vänner och utöver fotbollen andra fritidsintressen. Att jag inte får tolk mer än en gång per vecka innebär att jag missar mycket av fotbollen och dessutom andra saker som jag vill göra. När jag inte är med finns inte teckenspråk, säger Elias som tycker att det är vansinnigt att behöva välja vilken dag han vill ha tolk.

Trots den nya begränsningen har han fortsatt beställa tolk och varje gång blivit ombedd av tolkcentralen att göra det omöjliga valet. Elias är rädd för att den begränsade tolktillgången ska göra döva mer socialt isolerade.

– Vi kan inte bara sitta och titta på medan vi exkluderas ännu mer från samhället. Friheten tas ju ifrån oss samtidigt som teckenspråket syns allt mindre. Vi alla måste göra något!

Den nya begränsningen får hård kritik av Stockholms Dövas Förening (SDF), Stockholms Dövas Ungdomsråd (SDUR) och FSDB Stockholms och Gotlands län. Det kom som en överraskning för dem när begränsningen blev känd.

– Det är en väldig inskränkning i våra vardagsliv. Vi som döva

medborgare har rätt att delta i samhället på samma villkor som alla andra, även när det gäller vardagssysslor, säger Henrik Sundqvist, kanslichef på SDF.

– Det blir som att Tolkcentralen bestämmer över våra liv; när och vad vi ska göra, säger Florian Tirnovan, ungdomskonsulent, SDUR.

– Det är hemskt, personer med dövblindhet är redan dubbelt utsatta. Många av våra medlemmar är i stort behov av tolk, säger Ingela Jacobsson, ombudsman på FSDB Stockholms och Gotlands län och berättar att deras aktiviteter, till exempel friskvård, räknas som fritidstolkning, vilket drabbar tolkanvändare med dövblindhet hårt. De måste välja en fritidsaktivitet per vecka, hos FSDB eller någon annan.

Marianne Risberg, verksamhetschef för Tolkcentralen i Stockholm, beklagar att de blivit tvungna att begränsa till en fritidstolkning per vecka för vuxna då antalet beställningar ökat och pengarna måste räcka året ut. Fritidsrelaterade tolkbeställningar har lägst prioritet, lägre än t.ex. läkarbesök (högst prioritet, prio 1) och arbetsplatsträff (näst högst prioritet, prio 2).

På frågan om varför de inte kan prioritera löpande i likhet med andra tolkcentraler i landet, svarar hon att de arbetar annorlunda då de inte har egna anställda tolkar utan endast anlitar upphandlade tolkbolag.

– Andra tolkcentraler gör en prioritering där de löser prio 3-uppdrag i sista minuten om de har anställda tolkar över. Tolkcentralen i Stockholm samordnar beställningar direkt när de inkommer, vilket betyder att man får ett snabbt svar på om man får tolk. Det innebär en trygghet för våra tolkanvändare som inte behöver vänta in i det sista för att veta om de får tolk eller inte, säger Marianne Risberg.

Varför just en fritidstolkning per vecka? Detta oavsett längd.

– Vi måste dra en gräns som är rättvis för alla, säger hon och förklarar att det är en första prioritering som gjorts och att det kan komma hårdare prioriteringar om tolkbeställningarna fortsätter öka.

Intresseorganisationerna som DT talat med, menar att ni bestämmer över tolkanvändares liv då de är tvungna att välja en av t.ex. tre fritidsbeställningar. Kommentarer?

– Vi ser det som att vi ger tolkanvändare möjlighet att välja vilket av tillfällena under veckan som är viktigast för dem.

Marianne Risberg berättar att Tolkcentralen i Stockholm i maj ➡

Tolkbrist p.g.a. ekonomi

Tolkverksamheten i Västra Götalandsregionen meddelar sedan två månader tillbaka att om de inte kan ordna med tolk så beror det antingen på tolkbrist eller ej prioriterat uppdrag av ekonomiska skäl.

– Det är på ett sätt bra att de är ärliga, säger Elisabeth Wessel, styrelseledamot i Västra Götalands Dövas Länsförbund (VGDL), som samtidigt ifrågasätter hur tolkverksamheten egentligen prioriterar.

VGDL har fått rapporter från tolkanvändare om att de inte fått tolk på grund av "ej prioriterat uppdrag av ekonomiska skäl". Det kan exempelvis handla om en arbetsplatsträff eller körlektion på en trafikskola.

– En arbetsplatsträff brukar ju ges högre prioritet, jag har själv personligen blivit drabbad, säger Tobias Engström, ordförande för VGDL.

Han och Elisabeth Wessel är två av de som sitter i regionens brukarråd för tolkfrågor. De ifrågasätter tolkverksamhetens sätt att prioritera.

Anne Granath, verksamhetschef för Tolkverksamheten i Västra Götalandsregionen, berättar att de i april har gått ut med att de måste vara tydliga och transparenta med orsaken när de bristar uppdrag: antingen tolkbrist eller ej prioriterat uppdrag av ekonomiska skäl.

– Självklart strävar vi alltid efter att lösa alla uppdrag vi får in. Ibland räcker ändå inte de resurser vi förfogar över och då tar vi hjälp av prioriteringsordningen, säger hon.

Prioriteringsordningen har tre nivåer: 1 (högst), 2 (näst högst) och 3 (lägst). Sedan tas också hänsyn till beställningsdatum och frekvens. DT ber Anne Granath att förklara vad frekvens betyder:

Om två uppdrag med samma prioritering kommer in samtidigt så går vi på frekvens. Ett exempel är att tolkanvändaren som beställt och fått tolkuppdrag beviljat 1 gång/vecka bakåt, då får stå tillbaka för ett uppdrag för en tolkanvändare som inte beställt eller fått några

tolkuppdrag beviljade alls under samma period. Rättvis princip.

Därför kan en person inte få tolk till sin arbetsplatsträff, till exempel. Hittills har tolkverksamheten klarat att utföra 93,4 procent av tolkbeställningarna under januari-april. Målet är minst 92%.

Ett stort problem är enligt Anne Granath sena avbokningar eller att tolkanvändare inte dyker upp. Det motsvarar drygt vart tionde tolkuppdrag. Inte bara tolkanvändare har glömt att avboka i tid, utan också exempelvis vårdgivare.

På frågan om tolkverksamheten kan ansöka om mer pengar, svarar Anne Granath att antalet sena avbokningar måste gå ner först innan de kan äska mer medel.

SDR:s ordförande Åsa Henningsson kommenterar den nyligen uppkomna tolkbristen av ekonomiska skäl i Stockholm, Västra Götaland och andra delar av Sverige som Örebro. Hon säger att det går stick i stäv med samhällets mål om att alla medborgare ska kunna delta i samhället fullt ut. Tolkbrist får meddelas endast om inga tolkar finns att tillgå, inte av ekonomiska skäl.

– En tolkverksamhet måste ha som mål att lösa 100% av tolkuppdragen. Det är totalt oacceptabelt om målet är lägre än 100%. Då exkluderar de medvetet människor från att delta i samhället på samma villkor som alla andra medborgare, det är en farlig utveckling, säger Åsa Henningsson.

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: GÖTEBORG & CO

har ansökt om extra pengar hos hälso- och sjukvårdsförvaltningen.

Vid den här pressläggningen har inget beslut meddelats om de får mer pengar. Om ansökan säger SDUR och SDF:

– Det är naturligtvis glädjande nyheter, men det är mycket kvar att jobba med. Det är också tråkigt att vi intresseorganisationer ska behöva ryta ifrån för att det ska bli något konkret. Vi hade önskat att de tagit det beslutet att äska mer anslag mycket tidigare när behovet fanns, säger Florian Tirnovan på SDUR. Han svarar också för SDF.

Ska tolkanvändare fortsätta att beställa tolk när de behöver det även om de vet att de bara får tolk en gång i veckan till sina fritidsaktiviteter?

– Ja, man ska beställa tolk när man behöver det så vi kan påvisa behovet, svarar Marianne Risberg.

– Ett annat problem är sena avbokningar. Det kostar oss drygt tre miljoner kronor per år, pengar som kunnat användas till fler tolktimmar. Fler måste hjälpas åt att avboka i tid, säger Marianne Risberg.

FSDB, SDF och SDUR uppmanar alla som nekats tolk att anmäla till Patientnämnden.

– Vi förstår om det är lite jobbigt att anmäla till Patientnämnden, men det är viktigt att politiker får kännedom om anmälningarna, säger Henrik Sundqvist på SDF och förklarar att det är ett viktigt komplement till Tolkcentralens statistik som visar hur stor tolkbristen är och som görs på tjänstemannanivå.

TEXT: MARIA RUDIN & NICLAS MARTINSSON

I juli äger World Federation of the Deaf (WFD)-generalförsamlingen och -kongressen rum i Paris. Då väntas tusentals döva från olika världsdelar komma.

Här är de tre ordförandekandidaterna. De berättar för Dövas Tidning varför de är den rätta personen att efterträda australiern Colin Allen som lett världsförbundet i åtta år.

Vi vill bli WFD:s nya ordförande

Humberto Insolera från Italien framhåller att han har mångårig erfarenhet av att arbeta med frågor som rör mänskliga rättigheter för döva från sin tid vid olika universitet, ideella organisationer, och FN.

– Jag tror på ett tätt samarbete med andra organisationer. Det är då vi kan göra verklig skillnad, säger han.

För närvarande sitter han i ledningsgruppen för European Disability Forum. Han har exempelvis tidigare suttit i styrelsen för European Union of the Deaf (EUD), senast som vice ordförande (2013-2017). Till vardags bor han i Italiens huvudstad, Rom.

Hans vision för WFD är att stärka dövas mänskliga rättigheter genom innovativa arbetssätt på olika nivåer globalt, i enlighet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Detta i nära samarbete med FN, nationella dövorganisationer och andra relevanta aktörer. Han vill också arbeta för att göra WFD till en modern och långsiktigt hållbar organisation.

– För att förverkliga visionen och uppdraget som WFD har, är det viktigt att vi ska sträva efter full tillgänglighet till information och kommunikation på teckenspråk och andra visuellt tillgängliga tjänster. Vi ska också arbeta för att stärka döva människors rättigheter genom kunskapsutbyte, rådgivning och samarbete både inom WFD och nationella dövförbund.

Bruno Druchen från Sydafrika anser sig inge förtroende både i och utanför sitt hemland och ha stor förhandlingsvana med moral och rättvisa som ledord. Han vill göra WFD till ett ekonomiskt

livskraftigt världsförbund som stärker nationella dövförbund och döva kvinnors organisationer.

– Jag har stor passion för att att leda men tillåter mig också att ledas när det behövs och jag blir motiverad och optimistisk när jag blir utmanad, säger han till DT.

Hans vision för WFD går i korthet ut på att ha en kultur som är densamma i hela världen: god styrning, demokratiska värderingar, jämställdhet och respekt för mänskliga rättigheter och rättvisa. Vidare vill han arbeta för att de olika överenskommelser och politiska beslut som finns för att säkerställa tillgänglighet för döva och dövas tillgång till teckenspråk ska skyddas, och att WFD ska arbeta bredare tillsammans med andra nyckelspelare, till exempel Afrikanska unionen och BRICS (organiserat samarbete mellan Brasilien, Ryssland, Indien, Kina och Sydafrika). Döva ska ges full delaktighet i diverse beslutsprocesser.

Till vardags är han nationell direktör för Sydafrikas dövfederation (DeafSA) och bor i Kapstaden.

Om han inte blir vald som ordförande, kan han tänka sig att bli invald som ledamot. Han är gift med Wilma Newhoudt-Druchen, som var vice ordförande för WFD 2011-2015 och är Sydafrikas första döva parlamentsledamot.

Joseph Murray från USA framhåller att han har lång erfarenhet av det internationella dövsamfundet, att hantera dövrelaterade frågor runt om i världen, och att arbeta för WFD,

något han gjort i sammanlagt 24 år. För närvarande är han vice ordförande för världsförbundet.

– WFD är inte som nationella eller regionala dövorganisationer. Vi är unika i det avseendet att vi är en federation med över 100 nationella dövförbund som medlemmar och är beroende av volontärer och att söka fonder för att bedriva vårt arbete. Jag vet hur WFD ska styras, förklarar han för DT.

Hans vision är att WFD ska förverkliga visionen om en värld där alla döva har rätt till teckenspråk överallt i världen och att deras nationella teckenspråk ska erkännas och kunna användas på alla livsområden. Han säger sig ha ett stort nätverk i det internationella dövsamfundet, den internationella funktionshinderrörelsen och FN.

Till vardags är han professor i amerikanskt teckenspråk och dövsstudier vid Gallaudet-universitetet i Washington DC.

– Mitt forskningsarbete berör också rättigheter avseende teckenspråk och mänskliga rättigheter.

Han arbetar även på Ål folkhögskola (Norges motsvarighet till svenska Västankviks folkhögskola) och undervisar bland annat hörande föräldrar till döva barn.

Han bor i Ål med sin schweiziska fru och deras två barn.

NICLAS MARTINSSON

Endast 2 av 15 styrelsekandidater till WFD är kvinnor

WFD har ingen valberedning. Istället har de en kommitté som tar emot nomineringar till världsförbundsstyrelsen och ser om de uppfyller kriterierna. Det är nationella dövförbund som nominerar kandidater.

Feliciano Sola Limia, en av de tre personerna i kommittén, beklagar i en video från WFD att hela 13 av 15 kandidater, som uppfyllt kriterierna, är män.

Enligt stadgarna ska WFD:s styrelse ha en ordförande, en vice ordförande och mellan fem och nio ledamöter. Här är kandidaterna:

Ordförande

Humberto Insolera, Italien
Bruno Druchen, Sydafrika
Joseph Murray, USA

Vice ordförande

Kasper Bergmann, Danmark

Ledamöter

Florjan Rojba, Albanien, Frank Folino, Kanada
Kasper Bergmann, Danmark, Hjördis Anna Haraldsdottir, Island
Hussen Ismail, Libanon, Kedar Prasad Adhikari, Nepal
Victoria Manning, Nya Zeeland, Stanislav Ivanov, Ryssland
Abubakar Ali, Somalia, Bruno Druchen, Sydafrika
Withayoot Bunnag, Thailand, Steffan Helbing, Tyskland
Juan Angel De Gouveia Fernandez, Venezuela
Styrelsevalet väntas äga rum den 22 juli 2019.

Dövas Tidning i Paris

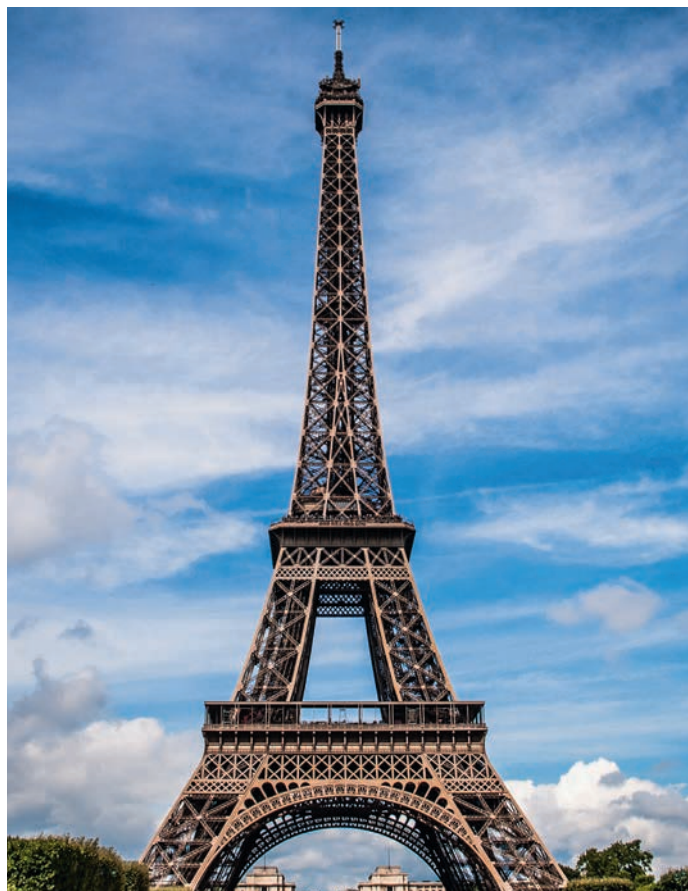
Givetvis kommer Dövas Tidning att finnas på plats i Paris och bevaka WFD:s generalförsamling och kongress den 22-27 juli. Vi kommer att bjuda på artiklar och webb-tv på teckenspråk på dovastidning.se och välfyllda sidor från den franska huvudstaden i nästa nummer av papperstidningen.

En av de heta frågorna väntas vara om världens döva slutligen ska enas om en flagga som symboliserar döva och teckenspråk. Det har varit en följetong från 2011 då frågan behandlades på WFD:s generalförsamling i Sydafrika och sedan i Turkiet 2015.

En annan fråga som väntas tas upp under generalförsamlingen är hur WFD:s ekonomi kan stärkas då de har det tufft finansiellt sett. I slutet av november förra året blev världsförbundet tvunget att göra nedskärningar i sitt kansli. En av anledningarna var obetalda medlemsavgifter från flera nationella dövförbund. Frågan är hur många nationella dövförbund WFD har som medlemmar i år. Förra året var det 135 stycken.

Som vanligt kommer det under kongressen att hållas en rad föreläsningar i olika ämnen som hälsa, språk och tillgänglighet. Föreläsare kommer från hela världen. En utställning ska också finnas. Kongressens tema är *Rätten till teckenspråk för alla*.

Välkommen att följa vår rapportering!

Ny biografi om WFD:s profil Liisa Kauppinen

I Finland har en biografi om Liisa Kauppinen släppts. Hon är en av de största döva profilerna i världen och är känd för att ha arbetat för WFD i över 30 år. Vidare är hon den första döva mottagaren av FN:s pris för mänskliga rättigheter. Hon är därmed i samma fina liga som Nelson Mandela och Malala Yousafzai. Motiveringen till priset är hennes långa kamp för döva, kvinnor och kvinnor med funktionsnedsättning i världen.

Biografen är skriven av Salla Fagerström. En av de som läst den är Johanna Mesch, professor i teckenspråk vid Stockholms universitet. Hon är född och uppväxt i Finland. Till DT säger hon:

– Boken är läsvärd. Det är lätt att följa den röda tråden; vad Liisa har upplevt, gjort och påverkat. Det är en imponerande livshistoria hur Liisa Kauppinen, uppväxt på bondgården, kunde bli en välkänd kämpe för mänskliga rättigheter. Hon har alltid varit en energisk och strategisk kvinna som gick över och förbi alla slags hinder på många olika ställen som bondgården, dövskolan, arbetsplatsen, samhället och internationella arenan.

Johanna Mesch ser gärna att boken översätts till engelska och även svenska. WFD:s direktör, Eeva Tupi, uppger för DT att det finns intresse för att översätta boken till engelska. Finansieringen är ännu inte löst då världsförbundets ekonomi är ansträngd. Hon hoppas dock se boken i engelsk utgåva en dag. **NICLAS MARTINSSON**

”Blixten” har jobbat som elektriker i över 40 år

Tänk dig att söka jobb hos ett litet företag och oväntat få veta att de har personal som kan teckenspråk? Det hände elektrikern Jörgen ”Blixten” Augustsson.

– Det här är min bästa arbetsplats hittills, säger han när DT möter honom i en villa som totalrenoveras på Värmdö utanför Stockholm.

Jörgen Augustsson var nära att tacka ja till ett jobberbjudande i Norge. Men så hörde det Värmdöbaserade företaget Pappas el av sig till honom.

– Erik (arbetsledare) berättade att han hade en döv son och därmed kunde teckenspråk. Jag blev glatt överraskad! säger Jörgen som tackade ja till att börja arbeta hos dem för två år sedan. Det blev ännu bättre, visade det sig sedan. Eriks andra son, Jesper, är lärling hos Pappas el och kan teckna flytande. Han är hörande. Jörgen Augustsson har verkat som elektriker i snart 41 år på fem olika arbetsplatser. Den femte och senaste är hans bästa hittills.

– Det är en god gemenskap här och det är roligt att de (Erik och Jesper) kan teckenspråk.

När DT möter honom, befinner han sig i en villa som totalrenoveras och ska få nya elledningar. Han berättar att här ska exempelvis en mikrovågsugn stå, där ska kylskåpet stå.

På Pappas el kallas han för ”Blixten”. Anledningen är att han arbetar snabbt och effektivt.

– Jörgen är väldigt duktig, säger Erik Ahlgren, arbetsledare och berättar att när Jörgen var ny på Pappas el kunde han bli förvånad

när Jörgen var färdig efter bara fyra timmar istället för åtta timmar som Erik först beräknat.

Jörgen får uppdrag i hela Stockholms och Uppsala län. Ibland arbetar han ensam, ibland i par. En av kollegorna, som han jobbar ihop med, är Jesper Andersson.

Även om Jesper kan teckna flytande, har han fått lära sig nya el-relaterade tecken av Jörgen, till exempel transformator och växelström.

Vad tycker du om att jobba ihop med Jörgen?

– Han är bäst!

På vilket sätt?

– På allt. Om vi kör fast, så hittar Jörgen alltid lösningar.

Erik berättar att när han meddelar kunder att Jörgen är på väg så brukar han tala om att Jörgen, som är döv, har över 40 års erfarenhet. Det är ett sätt att inge lugn och trygghet genom att betona hans långa erfarenhet.

Jörgen upplever att det fungerar bra att kommunicera med kollegor och kunder som inte kan teckenspråk, då genom att skriva lappar och läsa lite läppar. De flesta kunder är avslappnade, men det har hänt att en kund började prata engelska med honom i tron att han inte kunde svenska.

– Jörgen är en väldigt positiv person. Han är villig att börja jobba redan klockan sju på morgonen, säger Kicki Lilliedrake leende.

Hon är ägare och vd för Pappas el, och kan även hon teckna lite

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

dovastidning.se i juni och juli

- DT rapporterar från SDR:s förbundsmöte i Karlskrona 24-26 maj
- DT:s Niclas Martinsson vloggar om tv-programmet Se mitt sound
- Hur har det gått för de döva kandidaterna i EU-valet?
- DT med på WFD:s kongress och generalförsamling i Paris 22-27 juli

Trevlig sommar!

önskar DT-redaktionen

4 frågor till:

Mindy Drapsa konstnärlig ledare

Grattis till det nya jobbet som konstnärlig ledare för Riksteaterns Tyst Teater. Hur känns det att du är den första döva konstnärliga ledaren?

– Tack! Det här är ett resultat av 1980- och 90-talens goda skolgång som jag fått ta del av. Om döva får gå i en teckenspråkig skola, så leder det till att de lättare får ledande positioner i samhället. Därför är det egentligen inte så konstigt att jag nu är konstnärlig ledare. Men det räcker givetvis inte att man får undervisning på teckenspråk. Det är också viktigt att man får använda teckenspråk utanför klassrummet, till exempel i rollspel. Då kan man utveckla sina ledaregenskaper.

Vad är det som fått dig att vilja bli konstnärlig ledare för Tyst Teater?

– När jag hamnade på Tyst Teater som verksamhetsledare, sa Josette Bushell-Mingo* till mig att jag absolut skulle kunna bli konstnärlig ledare för Tyst Teater. Precis som många andra döva har jag inte alltid haft så bra självförtroende. Jag tänkte: ”Nej, jag kan inte bli konstnärlig ledare för en sådan person måste ha skådespelarutbildning, ha jobbat som regissör, ha många års erfarenhet...”. Josette sa att nej, det måste man inte utan det handlar snarare om att kunna se in i framtiden, se vad marknaden har för behov och hur deras behov kan uppfyllas utifrån vad vi har, skapa strategier... En konstnärlig ledare ska också våga ta plats, argumentera, nätverka och vara diplomatisk. Josette fick mig att förstå att jobbet passade mig. Så det kändes rätt att ta sig an den här utmaningen, inte minst då jag tycker om att kunna kombinera ledarskap och kreativt arbete.

Vilka är dina visioner för Tyst Teater?

– Jag har två visioner. Den ena är att jag vill att vi ska sprida och ta vara på dövas kultur utifrån dövas perspektiv i både vår scenkonst och vårt övriga arbete. Här handlar det om att vi ser hur vi kan dra fördelar av teckenspråk och dövas unika styrkor. Döva har exempelvis en enastående visuell förmåga. Den visionen ska genomsyra hela vårt arbete.

– Den andra är att utveckla de metoder som är bättre lämpade för döva. Det som döva är bäst på, ska vi använda oss av. Det kan till exempel handla om hur vi säljer biljetter och sätter upp pjäser. Vi behöver hitta unika sätt att arbeta på och inte bli påverkade av majoritetens strukturer. Jag vill också se fler samproduktioner med andra teckenspråksteatrar i världen. Internationella tecken blir ju allt vanligare nu. Jag vill även gärna att vi teckenspråksteatrar har ett större utbyte. Kanske våra respektive produktioner kan turnera på varandras marknader. I dag visas ju ofta en teckenspråksproduktion bara i hemlandet.

Slutligen, vad ska du göra i sommar?

– I sommar är det två stora event för döva i Frankrike: kulturfestivalen i Reims (4-7 juli) och World Federation of the Deafs kongress i Paris (23-27 juli). Jag ska vara där då. Mellan festivalen och kongressen hoppas jag kunna hinna med en vandring i den vackra franska naturen, närmare bestämt Pyrenéerna. Sedan vill jag förstås också njuta av den svenska naturen. Kanske det blir en tur till de jämtländska fjällen.

** Josette Bushell-Mingo var konstnärlig ledare för Tyst Teater 2005-2018.*

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: MIKAEL SUNDBERG/RIKSTEATERN

VISSTE DU...

...ATT MALMÖ
STADION HAR EN
SPÄNNANDE HISTORIA?

FOTBOLLS-VM
HAR SPELATS HÄR!

PELÉ GJORDE
ETT MÅL HÄR.

FLERA OLIKA FRIDROTTS-
EVENT HÖLL TILL HÄR.

DET ÄR DOCK INTE DET
JAG VILL BERÄTTA OM...

DET SOM ÄR DET MEST
SPÄNNANDE MED DEN
HÄR PLATSEN ÄR...

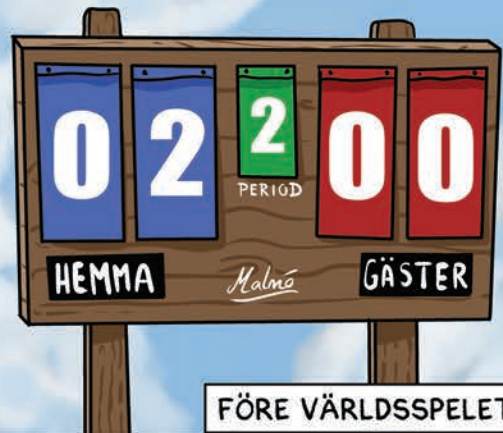

...NÅGOT SOM SKEDDE
UNDER DÖVAS VÄRLDSSPEL
I MALMÖ 1973.

NU HAR STADIONEN EN
MODERN POÄNGTAVLA.

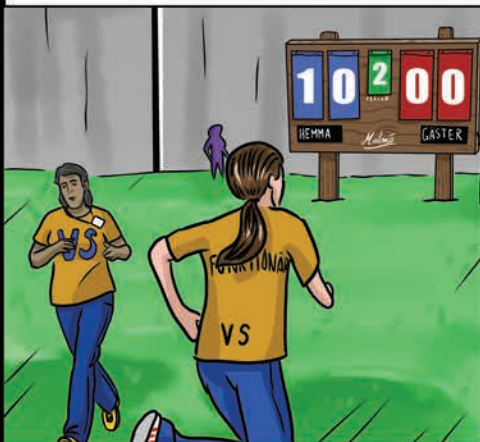
MEN DET VAR
INTE ALLTID SÅ.

MAN VAR TVUNGEN
ATT UPPDATERA
DEN ANALOGT.

DET VAR OMSTÄNDIGT FÖR
DÖVA ATT SPRINGA OCH
TILLBAKA FÖR ATT UPPDATERA.

SÅ DÖVA BAD
MALMÖ STAD
ATT UPPDATERA
TEKNIKEN.

EFTER EN TIDS FUNDERING
GODKÄNDE MALMÖ
STAD FÖRSLAGET!

SÅ STADIONEN FICK SIN
NYA MODERNA POÄNGTAVLA.

TACK FÖR HISTORIEN, FREDRIK ÖRLEGÅRD!

Styrelse: fr.v. Carina Ruud Albinsson, Thomas Jungeling, Peter Svantesson, Ove Brodin och Bengt-Göran Olsson.

Föreningen betyder personlig utveckling, gemenskap och dövmédvetande för mig, säger Hauke Hagedorn, välkänd profil i Skåne.

27 deltagare äter smörgåstårter efter minnesstunden.

Minnesstund för tre trogna medlemmar som gått bort.

DT hälsar på Dövas Förening i Hässleholm

Artikelserien Landet runt fortsätter. Den här gången besöker vi Dövas Förening "Göingen" i Hässleholm och dess fritidsanläggning, Sjöstranden (se nästa sida).

När DT kommer på besök, har dövföreningen en minnesstund för tre medlemmar som nyligen gått bort: Rolf Johansson, Jan Blomkvist och Ulla Wittesjö. Den sistnämnda är en av den skånska dövrörelsens största profiler. Hon fick SDR:s utmärkelse Guldtecken 2009 för sina mångåriga outtröttliga insatser för döva i Skåne. Vidare hade hon suttit i dövföreningens styrelse i hela 48 år, de flesta av åren som ordförande.

Föreningens nya ordförande, Thomas Jungeling, var en av talarna.

– Rolf Johansson sade till mig: håll ut i fyra år till så kan dövföreningen fira 100-årsjubileum. Det har jag lovat honom.

Inger Brodin, ordförande för Skånes Dövas Pensionärsförening, var en annan talare:

– Jag ser positivt på framtiden för dövföreningen med den nya styrelsen. Vi får ta ett år i taget. Den här lokalen (Sjöstranden) är en viktig mötesplats för döva pensionärer i Skåne. Viktigt att vi slår vakt om den.

Sjöstranden är en kombinerad fritidsanläggning och möteslokal som används av dövföreningen, men också hyrs ut till pensionärsföreningen, villaföreningen i området och andra intresserade då och då.

Styrelsen säger till DT att en ny tid är att vänta för föreningen då betydelsefulla profiler inte längre finns kvar i livet och att de försöker hitta en bra omfördelning av arbetsuppgifter.

– Vi är angelägna om att föra föreningen vidare, säger Carina Ruud Albinsson, sekreterare.

Vid årsskiftet 2018/19 hade föreningen 57 medlemmar. Genomsnittsåldern var 66 år. Nu har föreningen 39 medlemmar på grund av SDR:s nya medlemssystem som inte nått ut till alla än. Föreningen brukar ordna aktiviteter som öppet hus, midsommarfest, räk- och kräftfest och mårtensfest (skånsk tradition – då serveras gås eller kalkon med tillbehör).

Hur föreningen lockar nya medlemmar, har styrelsen några idéer om. Det är att exempelvis besöka Östervångsskolan i Lund och Silvaskolan i Hässleholm, som har döva och hörselskadade elever, och informera om föreningen. Skolläger kan också arrangeras på Sjöstranden. Ett annat grepp är att fräscha upp anläggningen (läs mer på nästa sida).

– Vi hoppas att Sjöstranden kommer att finnas kvar i framtiden, det är ett viktigt socialt centrum för döva i Skåne. Och så är det fin natur här, vilket är härligt, säger Ove Brodin, ledamot.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

Läs tidigare delar i Landet runt-serien på dovastidning.se

Sjöstranden – ett av dövas smultronställen

Sjöstranden är ett av den svenska dövrörelsens fem smultronställen. Den drivs av Dövas Förening "Göingen" i Hässleholm, som köpte tomten för endast 50 kronor (!) i början av 1980-talet.

Tidigare fanns det många fritidsanläggningar för döva i det avlånga Sverige. En efter en försvann, ofta av ekonomiska skäl. Ideella krafter krävdes för att orka driva dem vidare och hålla dem i gott skick, vilket kostade.

Nu återstår endast fem fritidsanläggningar. En av dem är Sjöstranden i Sjöröd, drygt fyra km från Hässleholm centralstation. DT besöker platsen för att ta reda på hur det går för dem.

Huvudbyggnaden uppfördes 1984 med stöd av Allmänna arvsfonden. Dövas Förening "Göingen" i Hässleholm gjorde ett fynd. Kommunen önskade sälja tomten som bedömdes vara icke-byggbar. Två av skälen var att inget avloppssystem fanns och att det var vildvuxet.

– Dövföreningen köpte ändå tomten för 50 kronor, vilket senare visade sig bli mycket lyckosamt. Det byggdes en väg härinvid, vilket ledde till att ett avloppssystem kunde ledas ända hit, berättar Bertil Lindau. Han sitter på altanen som han själv byggt.

Han minns hur det var när han och två andra personer rensade tomten på ogräs och stenar.

– Det var alldeles vildvuxet med bärbuskar, som innehöll hallon och jordgubbar, och det fanns stenar av olika storlekar som vi grävde upp och bar bort. Efteråt lade vi ut matjorden. Nu har vi en fin gräsmatta, säger han.

Känner du dig stolt när du ser dig omkring, 35 år senare?

– Det är inget jag tänker på, svarar Bertil Lindau. Hans fru, Birgitta som sitter bredvid, ler.

– Jag är dock väldigt tacksam för att det har kommit yngre personer efter mig, som vill sköta det här stället vidare, säger han.

Dövföreningens ordförande Thomas Jungeling berättar att i sommar kommer det till exempel fyra döva från Tyskland som stannar i två veckor, och stockholmare som övernattar i en vecka. Stället, med plats för tio bäddar och två extrabäddar, är inte alltid fullbokat. En av anledningarna är att det är lite slitet och behöver till viss del repareras och ommålas. Fonder ska sökas.

Styrelsen säger sig se potential för platsen på grund av dess attraktiva läge, t.ex. omedelbar närhet till Finjasjön, och till resten av Skåne och Köpenhamn. En av idéerna de har är att när det är uppfräschat så läggs stället ut på en hotellbokningssajt för att få intäkter.

Varje onsdagseftermiddag är det café under sommaren, dit alla är välkomna.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

Sjöstrandens huvudbyggnad.

Det är nära till Finjasjön från Sjöstranden.

Finjasjön erbjuder god fiskelycka.

Bertil Lindau från Helsingborg.

FOTO: TOMAS KOLD

Forskarna Hilde Haualand och Ingela Holmström har gjort en norsk-svensk studie:

– Attityder till språk kan ha lika stor betydelse som lagstiftning

Sverige har internationellt länge setts som ett föregångsland för erkännande av teckenspråk och tvåspråkig undervisning. I många länder finns det en uppfattning att Sverige ligger långt före när det gäller erkännande av teckenspråk. Men vid en närmare titt kan man se att Norge har en starkare lagstiftning kopplad till döva och teckenspråk än Sverige.

I vår studie, *When language recognition and language shaming go hand in hand – sign language ideologies in Sweden and Norway*, har vi undersökt dessa saker närmare och sett att det inte enbart går att titta på ett officiellt erkännande av ett lands teckenspråk för att förstå dess status i landet.

Vi har undersökt officiella dokument av olika slag (t.ex. lagtexter, budgetpropositioner, statliga utredningar och riksdagsdebatter) och har tittat på olika forskningsrapporter samt undersökt respektive intresseorganisationers tidskrifter (dvs. Döves Tidsskrift/Dövas Tidning) från 1970-talet och framåt.

I båda länderna har dövorganisationerna (och andra) bedrivit *språkplanering*, d.v.s. försök att påverka 1) teckenspråkens status genom lagstiftning, 2) hur vi forskar på och dokumenterar teckenspråk, 3) möjligheterna att *tillägna sig* teckenspråk och 4) *attityder* till teckenspråk. I det följande kommer vi att presentera materialet utifrån dessa fyra kategorier. Vi har också tittat på vad som *inte* är med och olika uttryck för att teckenspråket blir

nedprioriterat eller behandlat sämre än t.ex. talad norska/svenska. En sådan språklig underordning kallas *language shaming*.

Lagstiftning (statusplanering)

Det var i en statlig utredning, SOU 1979:50, som det första gången offentligt erkändes att döva i Sverige är tvåspråkiga och att STS (svenskt teckenspråk) är deras språk. Detta var ett indirekt erkännande som senare fanns med i en budgetproposition för hela den svenska skolan som riksdagen godkände 1981. Godkännandet innebar dock inte att STS fick en laglig status.

Därför drev SDR under 1990-talet frågan att STS skulle ges status som minoritetsspråk, men det avslogs med hänvisning till att STS «redan var erkänt» och att det snarare var ett hjälpmedel som gav döva möjligheter att kommunicera «trots sitt handikapp». Inte heller när Sverige inrättade en språklag 2009 erkändes STS som ett minoritetsspråk, utan endast som ett språk «jämförbart med minoritetsspråken».

I Norge var processen lite annorlunda. Ett indirekt erkännande av NTS (norskt teckenspråk) kom 1985 då en statlig rapport slog fast att forskningen visat att tecknade språk är naturliga språk, och 1991 beslutades i en parlamentsdebatt att NTS skulle erkännas som minoritetsspråk. År 2008 slogs sedan i en statlig rapport fast att NTS är ett av Norges språk, men ännu finns ingen allmän språklag som behandlar NTS.

Den enda lag i Sverige utöver språklagen som nämner STS är skollagen – men då endast som en fråga för specialskolan.

Därmed har STS placerats i en kontext av funktionshinder och barn som går i andra skolformer har ingen rätt till undervisning i och på STS, medan man i Norge i såväl utbildningslagen som förskolelagen slår fast att barn som har NTS som sitt primära språk har rätt till undervisning i och på språket oavsett skolform.

En annan lag i Sverige är hälso- och sjukvårdslagen, som slår fast att döva har rätt till «tolkservice». Men STS nämns inte alls, utan det är själva tjänsten, «hjälp», som lyfts fram, vilket underordnar språket. I den norska socialförsäkringslagen nämns däremot NTS som språk i samband med tolkservice.

Språkdokumentation (korpusplanering)

Forskningen på STS påbörjades på Stockholms universitet 1972 av Brita Bergman genom statliga medel och finns fortfarande på universitetet. Ett universitetsbaserat teckenspråkslexikon drivs också därifrån och en korpus för STS har etablerats, båda med hjälp av olika typer av finansiering. I Norge erhöll språkdokumentationsarbetet inte statliga medel. Istället var det enskilda forskare på olika universitet som själva påbörjade forskning om NTS.

Fortfarande idag saknas mer fasta former för teckenspråksforskning och den som bedrivs är kopplad till tolkutbildningarna i Trondheim, Bergen och Oslo. Det finns vidare inte något universitetsbaserat teckenspråkslexikon, utan bara ett som drivs av specialundervisningsstöd. Någon korpus för NTS har heller inte etablerats, men är på gång under 2019.

Språkinläring (planering för språkligt tillägnande)

Det fanns begränsade möjligheter att lära sig STS och NTS under 1970-talet och tecknad svenska/norska dominerade. I Sverige svängde detta under 1980-talet när teckenspråksforskningen etablerats och en ny läroplan för specialskolan implementerats där det framgick att eleverna skulle få tvåspråkig undervisning.

Fortfarande idag finns det fem statliga, tvåspråkiga specialskolor där den teckenspråkiga miljön bevaras. I Norge startade tvåspråkig undervisning under början/mitten av 1990-talet, men nu är alla statliga skolor för döva nedlagda och eleverna spridda till olika skolformer. En skillnad är dock att eleverna i Norge har rätt att få lära sig NTS i alla skolformer, medan det bara erbjuds inom specialskolan i Sverige. Ett problem i Norge är dock att eleven kan vara ensam om att lära sig NTS i klassen och då inte har någon att använda språket med. Kraven på lärare är också mycket låga – det krävs bara ett halvt års heltidsstudier (utan förkunskaper) i NTS för att få undervisa döva barn i år 1-7 och ett år för år 8-10.

Situationen är dock inte bättre i Sverige, där möjligheterna för lärare att lära sig STS är begränsade och många lärare i specialskolan måste anställas utan kunskaper i STS och sedan utbildas i språket. Då det gäller föräldrars möjlighet att lära sig språket är det också skillnad mellan länderna. I Sverige har föräldrar endast rätt till 240 timmars undervisning, medan norska föräldrar har rätt till hela 40 veckor. Att det krävs så kort utbildning i NTS för att få undervisa döva barn i språket och att man i Sverige menar att 240 timmar är tillräckligt för att föräldrarna ska kunna bli språkliga förebilder för sina barn, är exempel på *language shaming*.

Allmän diskurs (attitydplanering)

En annan skillnad mellan länderna är hur dövgemenskapen har sett på sina respektive teckenspråk. I Sverige växte en stark stolthet fram för STS, och teckenspråksforskarna och dövgemenskapen var nära allierade och drev tillsammans igenom spridandet av STS och etablerandet av tvåspråkig undervisning.

I Norge var uppfattningen om och attityden till NTS annorlunda och ett exempel på *language shaming*. Det pågick en långdragen, personbaserad och låst debatt i dövtidningen under 1970- och 1980-talen om hur NTS skulle definieras och om forskarnas ansvar. Redaktören för dövtidningen var mycket kritisk både mot forskningen och NTS och det blev ingen allians mellan forskarna och dövgemenskapen som i Sverige. Istället ställdes frågor om teckenspråksforskarna hade blivit dövas fiender, och tecknad norska bestod som ideal långt in på 1980-talet.

I Sverige firas årligen "Teckenspråkets dag" vilket inte är fallet i Norge – även detta ett exempel på hur den svenska dövgemenskapen haft en mycket mer positiv syn på landets teckenspråk än den norska. Trots godkännandet av budgetpropositionen 1981 var det först när studentorganisationen för döva på Stockholms universitet bestämde sig för att fira tioårsdagen av undertecknandet som den första Teckenspråkets dag uppstod. På nationell nivå kom firandet av Teckenspråkets dag att etableras 2006.

Avslutning

Vi avslutar vår studie med en reflektion om att det kan vara så att dövas dubbla kategori-tillhörighet – som både funktionshindrade och tillhörande en språklig minoritet – gör att teckenspråken fortsätter att underordnas i olika sammanhang till förmån för respektive lands talade språk. Kanhända är det just den dubbla statusen som gör att språkligt erkännande och *language shaming* tycks gå "hand i hand" då det handlar om teckenspråk.

Hilde Haualand

universitetslektor, Institutionen för internationella studier och tolkning, Oslo Metropolitan University

Ingela Holmström

biträdande lektor, Institutionen för lingvistik, Stockholms universitet

Referenser

- Haualand, H. & I. Holmström (2019): *When language recognition and language shaming go hand in hand – sign language ideologies in Sweden and Norway*, Deafness & Education International.
- Piller, I. (2017). *Language shaming: Enacting linguistic subordination*, plenary presentation at the 16th International Conference on Minority Languages, Jyväskylä.
- Reagan, T. (2010). *Language policy and planning for sign languages*. Washington, DC: Gallaudet University Press.

Tolkcentralerna är mer till för hörande än döva

Jag ville skriva om den fria rörligheten vi har i Norden och EU, om hur fri den egentligen är för oss döva? Och därtill fråga hur rättvist är det egentligen att vissa med rätt pass, namn och hudfärg kan röra sig nästintill obehindrat över landsgränser, medan andra stängs ute från Fort Europa – särskilt i ljuset av Riksteaterns Tyst Teaters nyligen spelade och kritikerrosade föreställning Hem. Årets, kanske en av decenniets, viktigaste föreställningar tillsammans med Ljuset i sprickan.

Men så plötsligt kom Tolkcentralen i Stockholm (där jag bor, men det här sker även på flera andra ställen) med sina nya riktlinjer – tolkning till fritidsaktiviteter beviljas till max ett tillfälle i veckan. Så nu måste jag skriva om detta. Vanligtvis är jag en flitig tolkbrukare – men just nu bor jag i Norge, så det tog ett tag innan nyheten om de nya godtyckliga riktlinjerna nådde mig och innan jag förstod vidden av den, men när jag gjorde det kändes det som en iskyla som spred sig i min kropp. Är det möjligt? Kan de verkligen göra så här?

Det finns en maktordning i samhället, strukturer där vissa har mer makt och privilegier än andra. De som följer normerna i samhället har mer makt än de som avviker från normerna. Det betyder att Tolkcentralen som drivs av hörande personer och hörande politiker som fattar beslut som påverkar oss döva - alla har de mer privilegier än vi.

När tolkcentralen annonserade efter en vikarie till tjänsten som receptionist fick en döv kompetent sökande inte ens komma på intervju för att han inte skulle kunna ta samtal via taltelefon – medan personen som slutligen fick tjänsten aldrig hade jobbat som receptionist, och inte kände till texttelefoni och bildtelefoni. Det är ett sätt att upprätthålla maktordningen. De som har makt och privilegier är livrädda för att förlora det de har. Det var därför aktionen #SDR90 som belyste att SDR efter 90 år fortfarande inte haft en kvinnlig ordförande, väckte så kraftiga reaktioner hos

många. Framförallt hos de som plötsligt kände att de privilegier som de alltid tagit för givna var hotade. Döva syns mer och mer i samhället. Vi söker jobb på alla möjliga ställen (till och med på Tolkcentralen!). Vi pluggar, idrottar, går med i föreningar, sitter i styrelser. Och inte bara tillsammans med döva, utan även med hörande. Vi tar den plats vi har rätt till, men ofta har förvägrats.

Den queerfeministiska teoretikern Sara Ahmed skriver: "Genom formella ordningar skapar institutioner en hemvist som är mer till för vissa kroppar än andra."

Vad de tolkcentraler som infört denna påhitte-regel gör är just detta – att skapa, och upprätthålla, ett samhälle som är mer till för vissa än för andra – i det här fallet mer till för hörande än för döva. Vad tolkcentralerna och landstingspolitikerna i de berörda landstingen nu gör är att påminna oss om vår underordning. Trodde du att du skulle kunna spela fotboll i ett hörande lag? Trodde du att du skulle kunna sitta i din bostadsrättsförenings styrelse? Trodde du att du skulle kunna ta körkort? Och allt detta med tolk, på samma villkor som andra? Ha!

Varje gång jag får avslag på en tolkbeställning påminns jag om att min tillvaro i samhället är villkorad på ett sätt som de flesta hörandes inte är. Alla "ska" ha lika möjligheter och rättigheter, men när en sådan här situation inträffar blir det helt uppenbart att vi har en lång väg att vandra. SDR arbetar ständigt med tolkfrågan i olika kanaler och nätverk. Rätten till teckenspråkstolk är en oerhört viktig rättighet som vi slår vakt om.

MALIN J. KVITVÆR,
FÖRBUNDSLEDAMOT

PÅ GÅNG I SDR

12-16/6 SDR deltar i Järvaveckan
12/6 MFD:s workshop, informationssatsning, tolk i arbetsliv
13/6 SDR besöker kulturutskottsledamot om dövas kulturarv
13-14/6 Konferens "How sign language matters", Oslo
20/6 Regeringskansliet, möte om tolktjänsten

20-22/7 WFD:s generalförsamling, Paris, Frankrike
23-27/7 WFD:s kongress, Paris, Frankrike
22/8 SPSM om kulturarv i skolan
19-20/9 Förbundsstyrelsemöte, Visby
20-22/9 Dövas Dag, Visby

Kontakta oss
Rissneleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg
Tel vx: 08-442 14 61

sdr@sdr.org
www.sdr.org
Bildtelefon: sdr@ectalk.se

Förbundsordförande
asa.henningsson@sdr.org
073-508 69 30 (sms)

Kommunikationsansvarig
jenny.ek@sdr.org

Webbshop
handla@sdr.org

Bli medlem
medlem@sdr.org

Stöd oss
SDR bg: 900-0241

Västanviks folkhögskola
info@vastanviksfhs.se
www.vastanviksfhs.se

SDR deltog i EUD:s generalförsamling

Den 16-20 maj var Emelie Frost och Åsa Henningsson nere i Bukarest, Rumänien på EUD:s seminarier, workshops och slutligen General Assembly. Under dessa intensiva dagar avhandlades flera högtintressanta och viktiga ämnen. Bland annat EAA - European Accessibility Act - d.v.s. den europeiska tillgänglighetslagen. EUD har länge jobbat för att lagen ska innehålla viktiga kriterier som är viktiga för dövsamhället. Till exempel hur vi ska kunna nå SOS direkt utan att behöva gå via förmedlingstjänsten. Under dessa dagar signerades även en avsiktsförklaring som innebär ett officiellt samarbete mellan EUD och en nyinrättad organisation ENSLT. ENSLT står för European Network of SignLanguage Teachers. Dvs en europeisk organisation för teckenspråkslärare. För mer information om organisationen, besök webbplatsen enslt.eu

Under EUD:s General Assembly (GA) godkändes årsberättelsen och årsredovisningen samt kommande budget. Tre motioner antogs av GA.

Den ena berörde äldre döva och deras livsvillkor. Finska dövförbundet ville att EUD ska göra en undersökning angående detta och sedan dela med sig av detta till medlemsländerna. GA:s beslut blev att bifalla och EUD ska nu söka pengar för detta, och sedan anställa en person att genomföra undersökningen.

Den andra var från spanska dövförbundet och de ville att EUD skulle utarbeta en så kallad verktygslåda som ska innehålla strategier och metoder för att kunna jobba mot våra nationella politiker kring frågan om att föra in teckenspråket i lagen.

Den tredje motionen var även den från Spanien, där de ville att EUD:s GA skulle anta och godkänna Valenciadeklarationen. Valenciadeklarationen handlar om att minska diskriminering av flickor och kvinnor på olika sätt. Dessutom skulle EUD ordna nästa kvinnoforum under 2020. GA beslöt att bekräfta deklarationen eftersom den ingår i EUD:s arbete genom deras jämställdhetsgrupp. Och uppdrar åt arbetsgruppen för jämställdhet att organisera och genomföra kvinnoforumet under 2020.

Konferens utan dövkompetens

Den 11-12 april ordnade Microsoft en tillgänglighetskonferens, där man bjöd in representanter från olika organisationer till Microsofts huvudkontor i Bryssel. Syftet var att presentera nyheter för ökad tillgänglighet och inkludering i Microsofts produkter. Bland dövrepresentationen fanns SDR och 9 andra EUD medlemsländer. Tyvärr visade det sig att väldigt lite var riktad till den döva målgruppen. Dövkompetensen var så pass liten, då Microsoft struntade i att ordna med tolk på nätverksmingle på kvällen samt utställningen sista dagen. Inte heller hade Microsoft någon dövmedarbetare på plats. Synpunkter är lämnade och vi hoppas på en förbättring till nästa år.

Dövrepresentationen på konferensen.

Skånebesök i två dagar

SDR:s Intressepolitiska strateg Lisa Åström har träffat Sveriges Dövas Pensionärsförbunds Kerstin Kjellberg och Tord Lind och pratat om arbetet med tillgänglig äldreomsorg för döva på teckenspråk. Under dessa två dagar, den 14-15 maj, blev det besök på Dövteamet i Lund, möten med Malmö Stads äldrevägledare, teckenspråkiga hemtjänsten och Lindängelunds vårdboende. Höjdpunkten var pensionärsträffen på Dövas Hus i Malmö som även hade besök av Motettens förskola. Det var riktigt fint att se när döva småbarn mötte den äldre generationen med reaktionen "Alla tecknar!".

Lisa Åström med Kerstin Kjellberg och Tord Lind.

Givande samtal i SPSM:s intresseråd

Några gånger om året anordnar Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) intresseråd. Inbjudna representanter från olika intresseorganisationer får här information och har också möjlighet att väcka olika frågor. Vid det senaste mötet i början av maj togs bland annat följande upp; hur man tar emot nyanlända samt elever som kommer in senare i specialskolan, om fjärrundervisning i teckenspråk. Samt den svåra frågan om hur man kan öka förutsättningarna för att eleverna har god grund i teckenspråk när de börjar i F-klass om de inte fått gå i teckenspråkiga förskolor. Tyvärr har SPSM inte ansvar för förskolorna så där finns en hel del som behöver utvecklas inom de kommunala förskolorna, där teckenspråk ska erbjudas. Barnpanelens rapport redovisades. Det är positiva samtal där SDR har bra möjlighet att påverka. Informationsutbytet ger mycket. Tidigare i år presenterade SPSM:s barnombud, Jenny Nilsson, sitt arbete.

Specialskolornas antagningsprocess

SPSM är öppna för samtal och flera intresseorganisationer samlades för fördjupade samtal kring antagningsprocessen och hur det ser ut på webbplatsen. Vi kan här konstatera att språkbruket behöver ses över och lyftas i positiv anda, likaså önskas fler filmer. SDR:s representant ställde även frågor om antagningsnämndens sammansättning.

Tolklotteri med SDR på Järvaveckan

SDR tillsammans med SDUF och BOUJT kommer speciellt uppmärksamma tolkfrågan bland politikerna och allmänheten. Järvaveckan äger rum den 12-16 juni i Stockholm.

Besök vårt tält och testa lyckan i Tolklotteriet! Upplev spänningen i att se om du lyckas få tolk till din APT eller ditt läkarbesök - upplev vår vardag och kamp för delaktighet i samhället. Visste du att många döva nekas tolk utan stöd i lagen? Lyssna och debattera med oss vid vår talarstol Teckenbox – om frågor som rör oss.

Vi önskar er en trevlig sommar!

#Selfcare – hur viktigt är det?

Vid förbundsstämman i november valdes jag in i SDUF-styrelsen som ordförande efter ett år som ledamot – ett spännande förtroendeuppdrag att ta sig an! Det här är första gången som jag fått en ledarroll. Det är en bra möjlighet för mig att lära mig hur det är att vara ledare. Självklart ingår det mycket ansvar i ordföranderollen och det finns många förväntningar på mig som automatiskt följer med. Att delta i många möten, att ta del av många viktiga diskussionsämnen och att samarbeta med styrelsen, kansliet, andra organisationer och medlemmar. Allt är verkligen roligt – MEN just att vara SDUF-ordförande är en ideell roll, något som många ofta glömmer bort. I denna krönika vill jag prata om #selfcare – hur viktigt det är att ta hand om sig själv.

I dagens samhälle förväntas alla göra mycket mer än vad de kan eller har tid med, speciellt bland ungdomarna. Till exempel att träna, utmärka sig i skolan, hitta ett bra arbete, äta rätt, ta hand om miljön, se bra ut och en massa annat. Hur kan man då hitta en balans mellan ens arbete, fritid och ideella engagemang? Hur kan man undvika att bli utbränd? Det är viktigt att ta hand om sig själv i första hand, innan man kan uppnå sina mål OCH att njuta av livet.

En sak jag har lärt mig som ordförande är prioriteringar. För att orka med rollen måste jag lära mig att prioritera vissa frågor över andra. Men hur kan jag prioritera vissa frågor över andra, när jag känner att alla är lika viktiga? Jag måste acceptera att jag bara är en människa och det nästan är omöjligt att genomföra allt. Vissa frågor kan jag bolla till kansliet eller övriga styrelsen, andra frågor kan jag samarbeta med andra organisationer om och självklart finns det en del frågor som jag är tvungen att prioritera lägre eller bort. Jag har lärt mig att säga nej ibland och att komma ihåg att

man är flera i en styrelse som kan avlasta varandra. Eller så kan man bredda SDUF:s medbestämmande med arbetsgrupper, där medlemmar också kan engagera sig. Det gör så att en styrelse kan avlastas men ändå så att SDUF hinner med ännu mer med ännu fler medlemmar som kan påverka SDUF:s arbete!

Det finns många olika tips för #selfcare – det kan vara att ta ett varmt bad, titta på sin favoritserie på TV, ta en löptur, stänga av sociala medier på helgerna, ta en dag ledigt för att vila upp sig eller ta semester utomlands. Ibland är det okej att ta paus på några månader eller år från föreningslivet, kanske är det inte rätt tid just nu. Sen kan man få motivationen, kämpaglöden och passionen tillbaka att fortsätta engagera sig och kämpa för döva barn och ungdomars rättigheter. Det viktigaste är att göra det som gör dig lycklig. Kom också ihåg att det som gör en glad är olika för olika personer. För mig är det att titta på Games of Thrones, att simma och att resa utomlands, främst till Irland för att besöka min familj och vänner!

Och till sist – så vill jag säga ett stort tack till alla som engagerar sig i SDUF på något sätt t.ex. som volontär, lägerledare, arbetsgrupp, valberedning, styrelse, ungdomsklubb eller som aktiv medlem. Om alla gör en liten insats, så behöver ingen göra för mycket eller bli utbränd. Tack för att DU engagerar dig och driver SDUF framåt!

NORA DUGGAN, FÖRBUNDSORDFÖRANDE

VAD HÄNDER I SDUF?

12-16/6 Järvaveckan med BOUJT, Stockholm
16/6 Kickoff för Lägergrupp, lägerföreståndare/gruppleddare
21/6-4/7 Språkresa till USA, 14-17 år
1-7/7 Barnläger, Västanviks folkhögskola, Leksand, 6-12 år
7-12/7 Nordiskt barnläger, Ål, Norge, 7-12 år
14-20/7 WFDYS Youth Camp, Paris, Frankrike, 18-30 år

21-22/7 WFDYS General Assembly, Paris, Frankrike
23-27/7 WFD kongress, Paris, Frankrike
29/7-4/8 Spelläger i Spelens Hus, Malmö, 13-17 år
8-11/8 "Barnläger" för 18-30 år, Björkö, Göteborg
23-25/8 Förbundsstyrelsemöte, Stockholm
4-8/9 EUDY Youth Worker Seminar, Tallinn, Estland

Kontakta oss
Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Rissneleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg

kansli@sduf.se
www.sduf.se
Skype: tidsbokning via e-post

Förbundsordförande
Nora Duggan
nora@sduf.se

Twitter: @SDUF1966
Facebook: SDUF - Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Instagram: sduf1966

Stöd oss
SDUF bg: 5759-5647
Swish: 123 218 1477

Bli medlem
www.sduf.se

Järvaveckan 2018, där dåvarande förbundsordförande Laith Fathulla och projektet VI SKA MED träffade bl.a. statsministern Stefan Löfven.

Järvaveckan för andra året i rad

● I år kommer SDUF att finnas på Järvaveckan i Stockholm för andra året i rad! Mellan 12 och 16 juni kommer vi att finnas på plats på eftermiddagen och kvällen. Vi har ett tält som vi delar med SDR och vårt projekt BOUJT (Barn- och Ungdomsjour på Teckenspråk).

Vi kommer som vanligt att haffa massor av politiker, lobba och sprida kunskap om våra frågor enligt årets tema "Vägen till framgång". På fredagen den 14 juni kommer även BOUJT:s syssnare att finnas på plats!

Du som privatperson/medlem kan komma till Järvaveckan och vårt tält för att mingla och diskutera med oss. Ju fler teckenspråkiga som syns desto bättre, och våra frågor får då mer genomslagskraft. Vi ses där!

Adress: Spånga Idrottsplats, Solhems Hagväg 2 i Spånga.

"Barnläger" för dig mellan 18-30 år

● Detta är alltså ett ungdomsläger för dig mellan 18 och 30 år, fast med "Barnläger" som tema! Häng med den 8-11 augusti till vackra dövägda Solhem på Björkö, där våra ledare kör hårt med er som om det vore ett riktigt Barnläger, med massor av aktiviteter som 5-kamp, tårttävling, vattenkrig, spring, utflykter, spökhistorier, busstreck med mera! Det blir en nostalgisk tripp till din barndoms fartfyllda, barnsliga och superroliga läger. Ta med dina kompisar och testa ert barnasinne – vem av er har mest kvar av det?

Totalt blir vi ungefär 10-15 deltagare och 3 ledare. Deltagaravgiften är på 1000 kr för mat, boende och aktiviteter hela weekenden. Följ vår Instagram, Facebook och hemsida, för mer information om hur du anmäler dig och när deadlinen är. PS – du kan också söka som ledare, kolla in våra kanaler för mer information. Tveka inte att ansöka eller anmäla dig!

Kolla in våra sociala medier för mer rapporter och videor från EUDY:s General Assembly!

DNUR:s motion på EUDY:s GA

● Den 10-12 maj 2019 var det dags för EUDY (European Union of Deaf Youth) – det europeiska dövungdomsförbundet att ha sitt General Assembly (årsmöte) i Gent, Belgien. SDUF som svenskt medlemsland fanns på plats via ombuden Pia Johnsson-Sederholm och Mathilde Strante-Worseck.

Vi lyckades få genom en av våra motioner som vi hade gemensamt med övriga nordiska länder i DNUR (Dövas Nordiska Ungdomsråd) om att ändra årtal på EUDY:s läger. Hittills har det varit så att nordiska och europeiska läger för samma ålder skedde under samma år vartannat år, till exempel Nordiskt Barnläger och EUDY Children Camp respektive Nordiskt Ungdomsläger och EUDY Youth Camp. Det har lett till att få svenska och övriga nordiska deltagare anmäler sig till EUDY:s läger, både för att det kostar pengar med två läger samma sommar och för att man kanske vill hinna med annat under sommaren eller semestern. Men efter år 2023-2024 kommer det att bli rätt. Det vill säga vartannat år är det Nordiskt Barnläger och åren där mellan är det EUDY Children Camp för samma ålder, samma sak för juniorer 13-17 år respektive ungdomar 18-30 år. Förhoppningsvis vill då fler svenskar och nordbor anmäla sig till EUDY:s läger! Det här visar också att samarbete över landsgränserna, som i detta fall med DNUR, verkligen kan ge resultat.

Annars genomfördes årsmötet med bl.a. budget, motioner, gruppdiskussioner och EUDY:s nya styrelse som valdes in. Det blev nästan samma styrelse som den förra, med en kandidat från Slovakien som blev omvald och en ny ledamot från Italien. EUDY:s ordförande från Nederländerna blev omvald på ett år. Årsmöteshelgen innehöll massor av socialt samkväm med andra döva från hela Europa, sightseeing i Gent och avslutningsfest. Nästa General Assembly för EUDY blir av i Turkiet 2020, i samband med EUDY Youth Camp för 18-30 år. Vi ses där!

Vi äldre döva vill kunna känna trygghet överallt

Undertecknad såg Janne Josefssons reportage om Bergsjön på SVT1. Jag uppmärksammade att pensionärer inte vågar gå ut på kvällstid eftersom det förekommer kriminella aktiviteter. Jag undrade om döva pensionärer i stora städer vågar gå ut och delta i bl.a. föreningsaktiviteter på kvällen då det kan kännas otryggt. Det var inte så förr i tiden. Äldre döva känner även otrygghet inom äldreomsorgen. Ansvar ligger inte på regeringen UTAN på kommunens politiker som ska ansvara för kommuninvånarnas trygghet. De som ansvarar för äldreomsorgen ska tänka på att det finns döva pensionärer. Man måste uppvakta SKL för döva har samma behov som hörande när det gäller trygghet.

SDP ska arbeta för fler äldrevägledare som stöder och vägleder både kommuner och äldre döva, som ska ges möjlighet att bo tillsammans på äldreboenden med teckenspråkig personal, vilket inger trygghet. Det finns många former av trygghet. Viktigt att kommuner och landsting har kunskap om döva. Alla aktörer inom äldreomsorg och hemtjänst ska ha teckenspråkig personal

för att ge äldre döva ett tryggt liv både i hemmet och utanför. Jag tar t.ex. Jönköpings kommun som har ca 2 000 anställda inom äldreomsorgen. Kommunens äldrevägschef har sagt att det är svårt att utbilda alla anställda i teckenspråk. Det behövs inte, men några måste kunna det. Detta gäller även privata företag inom Jönköpings kommun. Därför behövs äldrevägsledare. SDP/SDR MÅSTE kämpa för att äldreomsorgen för döva förbättras.

Äldre medlemmar har gjort mycket för SDP/SDR, som arbetar vidare på den grund dessa har byggt upp. Mer arbete måste läggas på äldre frågor. Jag själv är ung pensionär men om den dagen kommer då jag behöver hjälp vill jag ha teckenspråkig personal.

Vi äldre döva vill känna trygghet i samhället vare sig vi är i våra hem, på äldreboende eller utomhus!

JOHNNY SLOTS, FÖRBUNDSLEDAMOT

Så jobbar äldrevägledare

● Äldrevägledaren fungerar som en brobyggare mellan äldre döva och myndigheter. De har kunskap om och erfarenhet av dövas villkor och kultur. De hjälper äldre döva och dövblinda att få tillgång till god vård och omsorg när det behövs. Äldrevägledarna informerar om rättigheter och möjligheter bl.a. inom dövas pensionärsföreningar, hjälper till att översätta t.ex. brev till teckenspråk, hjälper till med myndighetskontakter. Ser till så att ensamma äldre döva och dövblinda skapar nya kontakter och deltar i aktiviteter. Även anhöriga erbjuds stöd liksom myndigheternas biståndshandläggare då denne är osäker på om den äldre döve personen förstått processen rätt.

Äldrevägledarna informerar och förmedlar äldre dövas och dövblindas behov till olika myndigheter och organisationer. De deltar också vanligtvis i vårdplaneringar och hjälper äldre döva med t.ex. ansökan om ledsagarservice, vård-/äldreboende och hemtjänst. Äldrevägledarna besöker även vård-/äldreboenden samt hemtjänst och informerar eller utbildar vård- och hemtjänstpersonal. Det är viktigt att äldre döva och dövblinda ska känna trygghet, veta till vem de ska vända sig om de behöver hjälp och framför allt information på teckenspråk.

Nu är sommaren här!

● När ni läser detta är vi nära midsommar. Passa på och njut av årets längsta dagar! Snart blir de kortare igen. Vi önskar alla en riktigt skön och avkopplande sommar var ni än befinner er och njuter av solen. Vi "laddar batterierna" som man brukar säga inför höstens och vinterns program. Några av er kommer kanske att träffas på Nordiska Äldreträffen i Ålborg. Om du funderar på en utlandsresa, så har SDP fått en inbjudan till Internationella träffar i Slovakien med SPA. Information på teckenspråk finns på SDP:s hemsida sdpf.se.

Till våra läsare!

● I slutet på år 2018 fick vi i styrelsen påstötningar om att texten på sidan Seniornytt var för liten och svår att läsa. En motion om detta har även sänts till SDP:s förbundsstämma i Härnösand. Från och med DT 1/2019 blev texten större på "vår" sida. Vi vill gärna ha era reaktioner. Är texten lättare att läsa nu? Vi tar emot tips på förbättringar av Seniornytt. Vi behöver medlemmarnas stöd även när det gäller kurser som SDP ska genomföra. Vad vill ni ha? Vi har fått ett önskemål om Hälsa. Kanske ska vi ha en kurs i miljö? Hör av er!

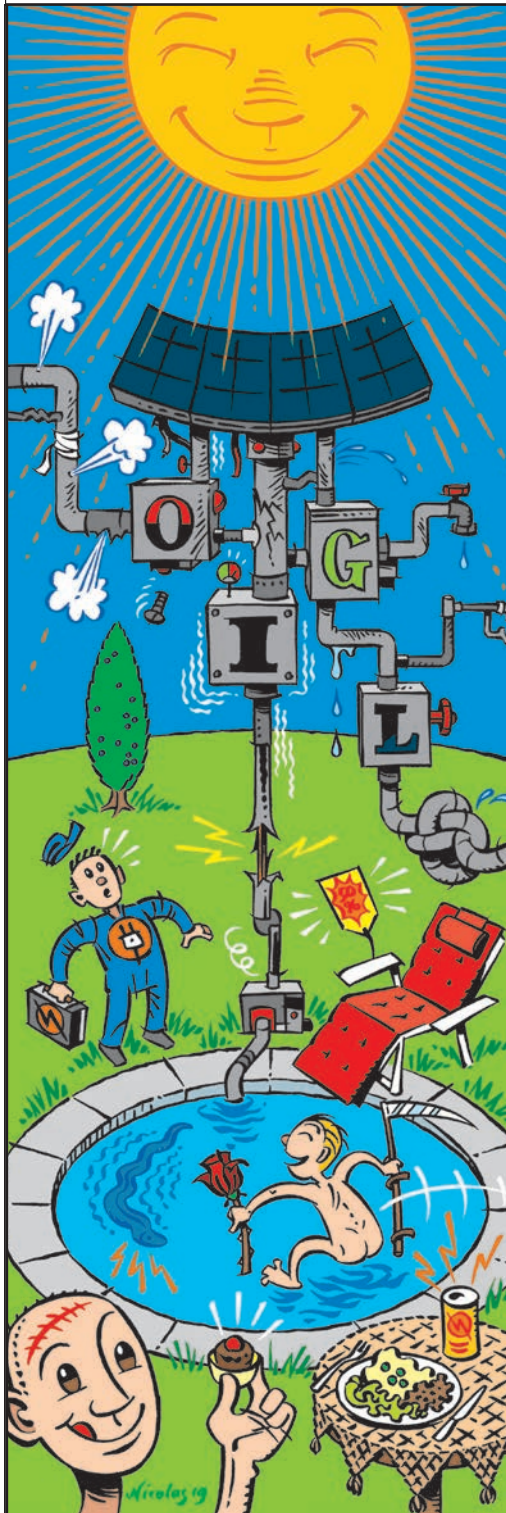
Kontakta oss
Sveriges Dövas Pensionärsförbund
www.sdpf.se
Bildtelefon: 0406061029@t-meeting.se
Ordförande
Kerstin Kjellberg
k.kjellberg.mo@gmail.com

Vice ordförande
Thyra Lindström
thyra.lindstrom@gmail.com
Ekonomiansvarig
Ingvar Edwall
perik@bahnhof.se

Ledamot
Johnny Slots
johnny.slotts@gmail.com

Ledamot
Inga-Britt Andersson
ingabrittandersson073@gmail.com

SOMMARKRYSS

YT-MÄTTET	DE TÄNKER TAKTISKT	KABARÉ DECKAR-SCHUL-MAN	DOPPAD I KAR	NEDOM KNÄ	HELAN ELLER HALVAN	OVAN DÅR	LÄGGS GILL MED DILL I	LYCKÖNSKA TILL SEGERN
								MYNT VJ AN-VÄNDE
	GÅR ÖVER VÄGEN						STRÅ TECKEN FÖR TENN	
				BURKAR BOR I BAGDAD				
	ORT VID BRÄ-VIKENS STRAND	RU-MÄNSK PAN-FLOJT			VILL OVILLIG KÄRNFORSK-NINGSLAB NÅRA GENEVE			
							AV-DRAGS-TJEJ	ÄLSK-VÄRT
FORMEL 1-FÖRARE NIKI	SAKNAR MURAR-SKJORTA	SMYGS DET PÅ	PÅ FORDON I LIBANON		BRITT AV BÖRD		KUNGS-FISK BLIR UT-SLÄPPT KO	
				UT-TRÄKAD	PIGGA FLOSSAD ATT GÅ PÅ			
		ÅKTE KÄKFA-RAREN	KON-TAKTAR MAKT		DEN KAN OMGE MÅL-NINGEN		FÖRMODA	
	ENBÄRS-DRICKA ÅT NÅT GOTT		LÄXA UPP	SAGT SITT FALLIT NER				
							GAM-MATEN	LIGGER PÅ SOFF-LOCKEN
FJÄRI-LAR I MAGEN	LYD-NADEN	SLÄPA MINEN			HYL-LATS		GEMAK EN ASTRIDS POJKE	
				EN I ANK-TRIO	SLUTLIGT BÖNE-ORD			FJUTT-SPARKA
	ÄRLIGT				SPÄNT FÖR STUTEN	SÄTTA I SIG PLANK-LJUD		
POLIS-TJEJ?	TVÅ LIKA	BLIR DET NÄR MÅNGEN BABY FÖDS	KAN GE SKAV HALV-SOVER				BE-HÖVER SLO BLI	HÖRS I TRAPPAN
							SÄTTS KNIPPE I	
	KAN INTE BÄRGA SIG VÅR VALUTA	TYG MED GULD-TRÄDAR						DECI-MAL-TAL
BYGGER BARN MED						GYCKEL		
				KAPUTT				

Var med och tävla om två handdukar

Svaren ska skickas till **Dövas Tidning, Rissneleden 138, 6 tr, 174 57 Sundbyberg** eller **redaktionen@dovastidning.se** senast den 30 juni. Skriv SOMMARKRYSS på kuvertet eller i ämnesfältet om du mejlar och tar en bild av korsordet. Bland de rätta lösningarna lottas tre vinnare fram som får två marinblå handdukar (65x130 cm) av hög kvalitet var från SDR:s webbshop. Vinnarna meddelas i nummer 4 2019. Lycka till!

NAMN: _____

ADRESS: _____

Jag kan inte släcka alla skogsbränder ensam

Uppe i det blå sitter jag på ett flygplan mot Bergen och får panik. Vad fan håller jag på med? Jag tar snabbt fram papperspåsen ur stolsfickan och börjar hyperventilera. Är jag flygrädd? Nej, jag har klimatångest! Jag får mardrömmar av skogsbränder, för många bilar inne i stan och överkonsumtion av prylar. Det är akut! Ändå väljer jag att ta flyget. Det går inte ihop. Om jag ska vara ärlig så är det ett mycket medvetet val. Jag har nämligen jämfört flyg och tåg ur olika aspekter såsom ekonomiskt och tidsmässigt. "Vinnaren" blev flyget. Det är billigare och snabbare att flyga till destinationen som jag skulle till. Framför mig ser jag miljöaktivister stirra på mig med anklagande ögon. Mitt dåliga samvete slår till inombords, samtidigt ser jag fram emot att få träffa vännen jag inte träffat på länge.

Väl hemma efter resan vädrade jag min klimatångest för min sambo. "Vi har ingen bil", sade sambon. Det är sant. Vi åker kollektivt, går eller cyklar. För 15 år sedan gav bilar inte mig magont alls. Idag vrider jag av kramp i magen av att se hur antalet bilar har ökat ute på vägarna, bl.a. inne i stan. Jag tycker att vi bör försöka ta ansvar, vara medvetna och göra något åt det. Idag snackas det om Bensinuppropet. Jag kan föreställa mig hur det är när de som deltar i upproret marscherar med näven i luften mot det höga bensinpriset. Lätt för mig att säga som bor i stan och har god tillgång till kollektivtrafik. Det är inte alla som har samma möjligheter som jag. Om man tittar på bostadsbristen i större städer då är det inte att räkna med att man får bo i rätt område med bra kollektivtrafik. Då får man bo utanför stan och ta bilen. Eller så är det höga tempot i samhället som gör att vi stressar mer. Vi kämpar mot klockan och söker sätt att spara tid för att hinna med allt.

"Du har för lite kläder" sade sambon till mig och såg lite bekymrad ut. Haha, själv tycker jag att jag har kläder så det förslår och försöker minska min konsumtion. Jag har blivit inspirerad av minimalismen, det finns olika sätt att tolka den. För mig är det ett sätt att bli ännu mer medveten om min konsumtion av

t.ex. kläder, prylar, energi och tid. Innan jag köper något brukar jag tänka efter flera gånger. Behöver jag verkligen den där saken? Kan jag göra på något annat sätt för att fylla mitt behov? Kan den lagas, köpas begagnat eller lånas från någon? Det är en rensning för kropp och själ. En nackdel är att secondhandaffärer idag svämmar över av prylar som vi gett bort. Men jag försöker tänka så här: om jag är medveten om min konsumtion och hur "kretsloppet" ser ut av varor, då bidrar jag till miljön och en hållbar framtid.

"Vi äter mycket mindre kött jämfört med för några år sedan!", sade min sambo. Ja, det är ett val som vi gjort. Vi äter mer vegetariskt idag. Vi människor gillar väl att skapa begrepp och jag har sett "flexitarian". Det betyder att man äter mindre kött och mer grönt och det stämmer bra in på mig. Vi söker nya recept på nätet för att laga mer varierad vegetarisk kost. Det är lite utmanande, samtidigt väldigt roligt! Jag tycker dock fortfarande om skaldjur och kött, men nu i en måttlig mängd istället för att välja bort det helt och hållet.

Jag vill inte vara en moraltant angående klimatet och vår hållbara framtid. Jag tänker inte hötta med fingret eller min vita käpp och säga ajabaja till folket. Alla har olika förutsättningar och vanor. Det tar tid att förändra. Jag försöker göra små insatser och tror att det bidrar till något positivt. Vi ska vara snälla mot varandra och miljön. Jag vet att jag inte kan släcka alla skogsbränder på egen hand. Det här är akut, något vi inte kan blunda för. Det här måste vi alla göra tillsammans, genom att diskutera, reflektera, inspirera varandra och agera. Vad gör jag och vad gör du för klimatet och vår jord?

SARAH REMGREN planerar att åka mycket kollektivtrafik i sommar för att upptäcka nya smultronställen på Bästakusten! Den här krönikan finns också på teckenspråk på dovastidning.se

Kurser med start hösten 2019:

Dövstudier-kurser

Dövstudier – veckokurs steg 2 och 3
30 sep till 4 oktober

Dövstudier för personer med dövblindhet, steg 1
30 sep – 4 oktober

Dövstudier steg 1, 2 och 3. Kurserna går parallellt.
18 - 20 oktober

Mer information på: www.vastanviksfhs.se

Nyhet!

Ekonomikurs
18 – 20 oktober

Ta körkort – 15 veckors kurs
vecka 36-51
(2 september till 20 december)

Västerviks
folkhögskola

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

Handla

för att **teckenspråk** är självklart

handla.sdr.org

Frottéhandduk RUTA

Lyxig mönstervävd frottéhandduk i 500 gram öglefrotté och 100% bomull. Bomullen har utvalts från ledande producenter för att uppnå den bästa kvalitén. På frottéhandduken sitter en vävd lapp med skötselråd och med SDR:s logotyp. Tvättas i 60 grader.

Produktcertifiering enligt STANDARD 100 by OEKO-TEX®. Testad för skadliga ämnen.

Finns i Grå / Ljusblå / Marinblå / Vit / Vårgrön.

* 50x70, 1-p	99:-
* 50x70, 2-p	169:-
* 50x70, 4-p	335:-
* 50x70, 6-p	505:-

Finns i Grå / Ljusblå / Marinblå / Vit / Vårgrön.

* 65x130, 1-p	179:-
* 65x130, 2-p	305:-
* 65x130, 4-p	609:-
* 65x130, 6-p	915:-

Finns i Grå / Marinblå / Vit.

* 90x150, 1-p	249:-
* 90x150, 2-p	425:-
* 90x150, 4-p	845:-
* 90x150, 6-p	1269:-

Finns i Grå / Ljusblå / Marinblå / Vit / Vårgrön.

* 50x70 + 65x130, 1-p	235:-
-----------------------	--------------

Finns i Grå / Ljusblå / Marinblå / Vit.

* 50x70 + 90x150, 1-p	295:-
* 50x70 + 65x130 + 90x150, 1-p	399:-

Webbshop: handla.sdr.org

E-post: handla@sdr.org

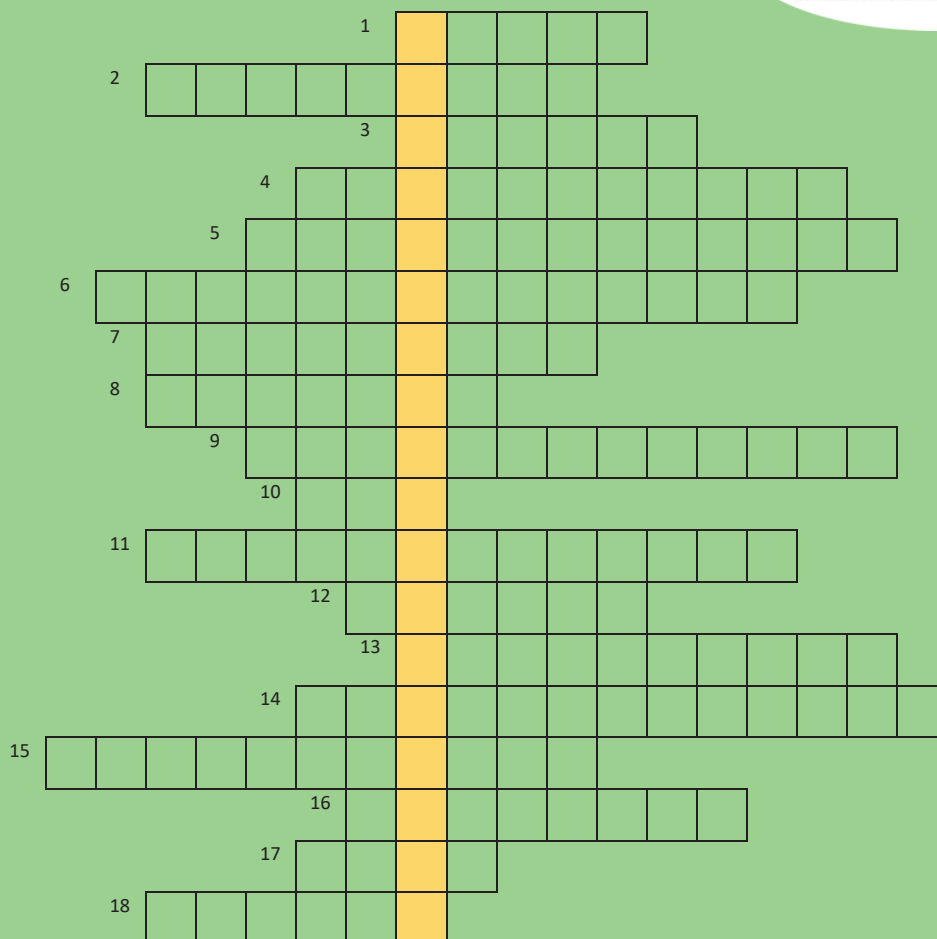
Bildtelefon: sdr@ectalk.se

Tack vare ditt köp kan Sveriges Dövas Riksförbund fortsätta arbetet för en hållbar framtid och ett samhälle där rätten till språk, kommunikation, utveckling och delaktighet säkerställs. Detta för både vår generation och för kommande generationer.

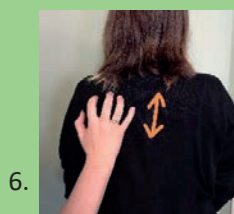

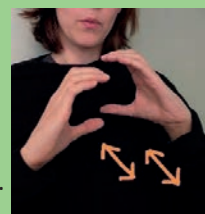
GLAD SOMMAR önskar

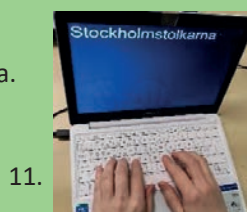
1. Färgen på tolkarnas tröjor.
2. Här har de flesta av våra tolkar gått sin utbildning.
3. En av färgerna i STABs logga.
4. Ett av språken som vi använder.
5. På denna gata ligger STABs kontor.
6. Vad kallas dessa signaler? Se bild.
7. STAB grundades 19__.
8. Symbol i STABs logga.
9. Vilket tecken är detta? Se bild.
10. Förkortning av en specifik tolkmetod.
11. Tolkmetod. Se bild.
12. Vår minnesfond är uppkallad efter denna kvinna.
13. Vad betyder symbolen? Se bild.
14. Är många av oss av Kammarkollegiet.
15. På denna gata låg vårt första kontor.
16. Våra värdeord: Kvalitet, Kunskap och Service skapar vårt fjärde värdeord. Vilket?
17. En av STABs första anställda tolkar.
18. Hörhjälpmedel.

6.

9.

11.

13.